

УКРАЇНСЬКЕ НОВАЦІВО

РІК VIII

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1971 Р.

Ч. 1 (15)

ПИЛИП СЕМЕН ОРЛИК ДЕ ЛАЗІСКА

Великий «Мазепинець»

Гетьман Козацької України в рр. 1709 — 1742

Автор «Конституції Української Держави» 1710 р. та меморандуму —
«Вивід Прав України» до урядів європейських держав

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
квартальник
Українського Вільного Козацтва

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
Brochure of Veterans' Brotherhood
„Ukrainian Free Cossacks”

Редактує колегія:

редактор Антін Кущинський, заст. ред. Михайло Петруняк
члени — Павло Бабяк, Володимир Засадний, Василь Іващук

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — USA

ЗМІСТ Ч. 1 (15)

1. Христос Рождається! Славте Його!	ст. 1
2. Старовинні козацькі колядки	2
3. Михайло Рабій — Різдвяний вертеп в Козацькій Україні 1770 року	3
4. Михайло Ситник — Різдвяний вітер	5
5. З нагоди видання нашого квартальника	6
7. М. Киценко — З глибин віків	8
7. Сергій Ган — Хортиця і тіні забутих днів	10
8. о. Ілля Нагірняк — Змагання Війська Запорозького за незалежність своєї Церкви	13
9. Адріян Кащенко — Побратимство	17
10. Гетьман Пилип Орлик — «Вивід Прав України»	18
11. Антін Кущинський — Українське Вільне Козацтво в 1917-18 роках	22
12. Василь Прохода — Змарнована національна сила	25
13. Павло Олійник — Дума про Зимовий Похід	28
14. Василь Ємець — Пошануймо козацьку традицію	29
15. Мирослав Котис — Дещо з давньо-минулого Любачівщини	33
16. Ве Де — Маршова сотня	35
17. Степан Легенький — Фрагмент із моого дитинства	36
18. Козак Невмирака — «Бог не без милості, козак не без щастя»	37
19. «ПУ-ГУ! ПУ-ГУ! — Козаки з Лугу!»	40
20. Книги, журнали, часописи	51
21. Відійшов у вічний похід (бл. п. полк. Тимофій Шкарупа)	53
22. На могилу Побратимові (бл. п. сержантові Юрію Ліщинському)	55
23. Хто помагає видавати наш квартальник	56

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ «УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»
На 1971 рік передплата ЧОТИРИ (4) доляри, а ціна окремого числа за
післяплату ОДИН долар 25 центів.

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини не лишати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту і жадних боргів, хоч кошти дружку й почтові видатки ще далі зростають.

Щастя, Боже, Вам і нам!

Редакція й Адміністрація «У. К.»

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

РІК VIII

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1971 Р.

Ч. 1 (15)

ХРИСТОС РОЖДАСТЬЯ!

СЛАВТЕ ЙОГО!

Сердечно вітаємо Єпархів і Духовенство Українських Церков, наших козацьких Отців Капелянів, Почесного Отамана Генерального Штабу Генерал-Кошового Павла Шандрука, Почесних Козаків, Генеральних Судію і Контролера, Голов і Членів Нагородної Ради Хреста Українського Козацтва та Гонорової Ради УВК, Обласних і Станичних Отаманів з їхніми Управами та всіх Посестер і Побратимів Українського Вільного Козацтва та Прихильників нашої невмирущої козацької державницької ідеї і всіх людей доброї волі —

З РАДІСНИМИ СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА НОВИМ РОКОМ і широко бажаємо щастя, здоровля та успіхів у їхній службі і праці для боротьби за волю і Самостійну Соборну Українську Державу!

Хай Господь Бог дасть Вам дочекати
Від Нового Року до Богоявлення,
Від Богоявлення до Воскресення,
А від Воскресення до сто літ —
Покіль Бог Вам призначив вік!

В місці постою, Року Божого 1971-го, Січня 7-го дня.

Віктор Дяченко

Військовий Отаман УВК з Побратимами Членами Генеральної Управи

Антін Кущинський

Генеральний Писар УВК з Побратимами Членами Редакції

«Українське Козацтво»

СТАРОВИННІ КОЗАЦЬКІ КОЛЯДИ

I

Ой, заказано і загадано, —

Святий Вечір!

Всім козаченькам у військо йти,

Пану Івашку корогов нести.

А в його ненька

Вельми старенъка,

Випроваджувала

І научала:

Ой, синку мій, синочку!

Не попердай вперед війська

І не оставайся позаді війська,

Держися ти війська все среднього

І козаченька все статечного.

Молодий Івасенько не послухав неньки,

У переді війська конем іграє,

А позаду війська мечем має.

II.

Чи спиш, чи чуєш, пане господарю?

Вияви ж личко на оконечко,

А з оконечка на подвірячко:

Твоє подвіре орда забрала,

Татари взяли, в полон зайліли!

Ой і схопився, перехрестився,

Та крикнув же він на свої слуги:

„Служенькі мої, найвірнішії,

Одні виведіть коня перського,

Другі винесіть меча острого,

Най я поїду, орду догоню,

Мое подвіре назад оберну,

Назад оберну, краще збудую.

**

Ой, вставай, пане, бо наступає

Погана віра, турці й татарці!

— А сідлайте ж мі бахматого коня

І подайте мі — ей — булат-шабло,

Ей булат-шабло, копію в руки!

Ой вийшли в чистее поле,

Скоро ся зняли — зараз ся стяли.

Аж їм конички поприпадали.

Бахматим конем всіх татар стоптав,

А булат-шаблев всіх турців зрубав,

А копіїков славойки дістав...

Михайло Рабій

РІЗДВЯНИЙ ВЕРТЕП В КОЗАЦЬКІЙ УКРАЇНІ 1770 РОКУ

Великий рух і гамір панував у дво-
рі прилуцького полковника Григора
Галана в Сокиринцях на Полтавщині
на Різдво 1770-го року.

Ще попереднього дня, на Свят-Вечір
примандрували тут київські спудеї
(студенти) з вертепом.

Спудеї поставили свій вертеп на
довгому столі, прикритім килимом.

Була це дерев'яна скринька у виді
хатини в стилі козацького бароко, на
два поверхи, посередині з гарнім га-
ночком, що спирається на стовпчиках.
Побіч на ослонах приготовили та у-
порядкували гарно повибрані вертеп-
ні фігури.

На дворі вже смерклося, скоро збли-
жився вечір. Потиснув сильний мороз,
на темносинім погіднім небі почали
появлятися зірки, а незабаром з-за
темної стіни лісу показався місяць,
що срібним сяєвом освітив Різдвищу
ніч.

Далеко в селі загавкали собаки, до-
носилися звуки колядок. Гурти паруб-
ків і дівчат ходили від хати до хати,
сміх, жарти, гамір, весела розмова та
вигуки наповняли повітря.

Незабаром загавкали собаки на пол-
ковницькому дворі, а під вікнами за-
лунали звуки старовинної коляди
**«Ой, видить Бог, видить Творець,
Що мир погибає,
Архангела Гавриїла в Назарет посилає.
Возвістити в Назарет —**

**Стала слава у вертепі:
Тріє, Тріє, Тріє царі
Несуть Христу дари!..**

співали поважно вусаті козаки з ве-
ликою зорою, закутавшись у кобеняки
(кожухи) та натягнувші на вуха сму-
шкові шапки, бо мороз таки добре
щипав.

Не вспіли далеко відійти козаки, а
вже продзвеніли під вікном дівочі го-
лоски:

**«По горі, горі пави ходили
Святий Вечір!
Пави ходили, пір'я губили
Святий Вечір!»...**

І вже не втихала колядка, один гурт
мінявся з другим, бо всі хотіли зако-
лядувати та «повіншувати» радісних
і щасливих свят загально любленому
полковникові.

А пан полковник обділяв щедро
всіх колядників і дякував за коляду.

Після святочного бенкету полков-
ник попросив своїх гостей до світли-
ці, де побачили вони рясно освітле-
ний свічками вертеп.

Вусаті спудеї привітали пана пол-
ковника та його гостей піснею:
**«Днесь ради Вельможного Пана
Ми дійство вертепное створимо.
Як тоєю йому догодимо,
То нам воздастесь справжна шана ...**

Потім почалася вистава. Акція від-
бувалася зразу на горішньому повер-
ху. Укритий за вертепом спудей пору-
шував гарно прибраними фігурами
на двох патичках.

Перед очима цікавих глядачів пере-
сувалися мов у калейдоскопі сцена за
сценою різдвяної містерії.

Пречиста Діва з маленьким Ісуси-
ком на руках, побіч спертий на довгу
палицю у жовтому жупані старенький
Йосиф. З лівої сторони при яслах віл
і осел

**«На Святое Дитятко
Своїм духом дихали»...**

На сцену входить поважно паламар
у довгій та широкій рясі, зо свічкою
в руках, та розповідає про народжен-
ня Христа.

Потім ідуть одна за одною сцени
з цієї дивної та незвичайної ночі.

Приходять янголи, будять сплячих
пастирів і розповідають їм про те, що
сталося у Вифліємі.

Пастирі рішаються зараз же йти до

стаєнки, беруть гостинця маленькому Ісусикові та йдуть у дорогу. Прийшли до стаєнки, приносять Матері Божій гостинця:

...«Ягнятко, щоб не голодне було Твоє Дитятко»...

а потім:

«На колінця припадають,
Царя Бога восхваляють».

Потім просять Марію, щоб дозволила заколядувати її розвеселити маленького Ісусика. Одержавши дозвіл, колядують:

«Согласно співайте, Ісуса вітайте,
Се бо Бог істинний, нас ради роже-
ний,
Весело поскачте, і більше не плачте,
Най Ісус Младенець, піде з нами в
танець».

І справді, щоб розвеселити Ісусика, танцюють.

Дія переноситься на долішній поверх. Три царі приходять до Ірода

Тріє царі, де ідетe?
питає Ірод.

Ідемо в Вифлием,
в желаннем, покоем,
І повернемся —
відповідають царі.

Однакче повертаючих царів зустрічає янгол:

...«На путь становляє:
Іншим путем ідіте,
До Ірода не йдіте!»

Розлючений Ірод каже вбивати невинних дітей.

Розпуку матерів символізує постать Рахилі, що важко побивається за своїми повбиваними дітьми.

Але кара Божа не минула Ірода. Він вмірає у страшних муках, а чорт тягне його душу до пекла, приговорюючи:

«О проклятий Іроде,
за твої превеликії злости
Поберу тя в преісподнюю
бездну із кости»...

На закінчення першої частини вертепу спудеї співають гарну старовинну пісню, ще з давньої різдвяної драми:

«Не плач Рахиле...

Щоб затерти сумний настрій під впливом трагедії Рахилі, починається гумористична частина вертепу.

Як заповідь комічної дії появляється на сцені безрога, що рожкаючи, перевертає престол Ірода та кладеться задоволена спати.

Потому пересувається галерія постатей із сучасного народнього побуту, що бавлять глядачів дотепами, жартами, а кожна з них відповідно одягнена та схарактеризована.

Виступають дід і баба, козак зо списом і мадярка, москаль і московка Анна Петровна, ціла циганська родина, польський шляхтич і шляхтянки, жид і жидівки

Всі вони під спів спудеїв виводять свої національні танки: козака, гопака, халяндри, краков'яка, чардаша й камаринської (московський народній танок).

Кумедно гуляв старий дід, залишаючись до своєї жінки. Та найбільше сміху викликав і трусливий і чваньковитий лях, що хвалився своїм шляхетством і надзвичайною відвагою. Але на далекий відгомін козацької пісні почав дрижати зо страху та на загальну радість усіх утік.

Центральною постаттю цієї гумористичної частини вертепу був запорожець, що ввійшов на сцену зо старою козацькою піснею ще з часів гетьмана Хмельницького:

«Ой немає лучше,
Та немає краще,
Як у нас, на Україні!»

Постать запорожця у вертепі вирізно відеалізований, він вищий на голову від інших ляльок.

Довгого монологу запорожця вислухали всі з увагою та зо широю симпатією. Живо співчували його боротьбі з чортами, жидами та гадюкою.

Але запорожець неабиякий молодець дав собі раду з усіми ворогами, а втікаючого чорта зловив за хвіст і заставив його танцювати на загальну радість і сміх глядачів.

На закінчення сцени запорожець танцює козачка зо своєю кумою шин-

каркою Хвеською.

Дальше входить на сцену непорадний селянин Клим із жінкою.

Вони шукають своєї безроги, що десь загубилася. Неповоротний дядько Клим ніяк не може її знайти. Не стерпіли цього глядачі та показують польцями: «А ось вона лежить».

Всі сміються, врадуваний Клим дякує та з цієї радості танцює з жінкою гопака.

Ще раз вертається Клим на сцену, але вже з козою, яку веде на торг, але не може знайти на неї покупців. Тому, що і в Сокиринцях немає охочих, відводить її зо сцени під загальний сміх.

На закінчення входить на сцену бідний Савка з величезною торбою.

Поважно виголошує «віншування»: «Віншу Вас, Ясновельможне Панство, Щастям, здоров'ям, святым Рождеством,

Святым Рождеством, Ісусом Христом, Щоб у щасті і здоров'ї ці свята провели

Від ста літ — до ста літ,
Поки Вам Пан Біг назначить літ

РІЗДВЯНИЙ ВІТЕР

Заколядуймо ж друзі, всі гуртом,
Забувши зло, що поміж нами висне.
Нехай обвіє нас одним теплом
Холодний вітер рідної Вітчизни!
Ви ж чуете, брати, як до лиця
Він припадає голубим привітом?
Ловіть, ловіть його в свої серця —
Цей рідний вітер, цей Різдвяний вітер!

Надвір, надвір, мої товариши,
Ставаймо цьому вітрові напроти —
І ми відчуєм у своїй душі
Своєї України ніжний дотик,
А він нашепче правду нам, як ось
В Різдвяну ніч над банею Софії
Він з'явиться — усміхнений Христос,
Й ніхто Йому вклонитись не посміє,
Бо в Києві господарі чужі,
Бо ж там біля Богдана сторожі
В цей час на почуття людські
Чатують.
А там на східцях Лаври — мож і пил,

Спудеї заспівали «Многая літа», а в бездонну торбу Савки посипалися щедро гроши полковника та його гостей.

Вкінці вусаті бурсаки заспівали величну коляду:

«Нова радість, стала,
Що на небі хвала»...

Хоч прогомоніли останні звуки тієї прекрасної коляди, полковникові гости ще довго сиділи мовчки та дивилися на вертеп, що на хвилину нагадав їм славне минуле, Богданів зрив, Запоріжжя і Гетьманщину.

Ще довго дзвеніли їм в ухах останні слова запоріжця:

...«як був я багат,
то казали — Іван-брат,
А тепер, як ніщо не маю,
То ніхто й не знає»...

**

Була вже пізня, морозна і ясна різдвяна ніч.

Гости дякували полковникові та спу-деям за таку надзвичайну несподіванку, та почали розігружатися, довго ще згадуючи цей пам'ятний різдвяний вертеп.

На землю темінь ѿтось навмисне вилляв,
Хто зірку Різдвяну в Дніпро втопив,
Й вона пливе, немов печаль, на хвилях!
І їде Христос по праведній землі,
Заходить в кожну християнську хату.

Він кожному господарю звелів
Не кидати надії, а чекати.
Ось-ось ударить урочистий дзвін,
Стряхнувши ніч від Дону аж до Сяну,
Й народиться Вона таї, як і Він —
Держава наша! Він її догляне
Ви чуете, гей, друзі, тут і там,
Про що нам шепче цей Різдвяний вітер?

Нарадження Держави і Христа
Сднаються в серцах і заповітах.
Михайло Ситник

**З НАГОДИ ВИДАННЯ НАШОГО КВАРТАЛЬНИКА
ДО УКРАЇНСЬКИХ КОЗАКІВ, КОЗАЦЬКИХ ПРИХИЛЬНИКІВ ТА ДО ВСІХ
ЧИТАЧІВ ЖУРНАЛУ «УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»**

По довгих, цілеспрямованих стараннях редакції та при ідейній підтримці Вш. Читачів єдиний Український Козацький Журнал «Українське Козацтво», починаючи цим числом, виходитьмим як КВАРТАЛЬНИК. Нижчепідписаний приобіцяв надіслати більшу квоту гроша на його розбудову та СТАЛУ появу кожних ТРИ місяці. Отже, дотримуючи свого козацького слова, я з цим листом прикладываю чека на 75 доларів, закликаючи ВСІХ, кому ДОРОГИЙ наш КОЗАЦЬКИЙ ідеал — скласти, як НАЙБІЛЬШІ квоти гроша.

Ми маємо, як найпаче офірно поститься до журналу, що заховує нашу НАЙСЛАВНІШУ традицію! Бож з нею сполучена КОЗАЦЬКО ГЕТЬМАНСЬКА державність з 16 — 18 століть, без якої невідомо, чи дійшло би до заісновання соціалістичної УНР та монархістичної Гетьмансько - Козацької Держави, якби в 1917 році, НЕ НАГАДАВ про себе КОЗАЦЬКИЙ дух у воскресавших ПЕРШИХ КОЗАЦЬКИХ ПОЛКАХ ім. Гетьмана Богдана Хмельницького, ім. Гетьмана Павла Полуботка та ім. Гетьмана Петра Дорошенка, а по селах не розпочалося впрост стихійне ширення Українського Вільного Козацтва, а за Гетьманщиною було ВПЕРШЕ Козацьким Універсалом УЗАКОНЕНЕ як станове, коли була створена Генеральна Козацька Рада, Україна була розділена на ВІСІМ Козацьких Кошів, коли вже були по-призначувані Кошові Отамани й вже зачалося вписування в козацькі реєстри...

Коли навіть Московія розуміла значення й потужність нашої козацької традиції й, вкінці, в другій половині 18-го сторіччя — його ЗНИЩИЛА... Та ось в році 1812, Наполеон посунув на Москву і САМА Московія, що козацтво знищила, закликає до ТВОРЕННЯ Козацького Війська... І стало-

ся НЕЙМОВІРНЕ, бо протягом дуже короткого часу постало аж шіснадцять Козацьких Полків лише з однієї Полтавщини та Чернігівщини! І батьки й дорослі діти зголовувалися до Козацького Війська з власними кіньми, з власною зброєю та з власними харчами!!! І це вони, разом з Донськими Козаками БАГАТО спричинилися до поразки Наполеона. Це ж він, пізніше прорік: «Дайте мені козаків і я завоюю світ!»

Треба згадати, ще й за той мало відомий факт, як в час польського повстання, в початках другої половини 19 сторіччя, на Київщині знову постало Українське Козацтво, що допомогло Москві перемогти Поляків.

Та що згадувати за ті далекі часи, коли за нашої доби, в початках 1919 року, ЧЕРВОНА Московія БІЛЬШЕ РОЗУМІЛА значення Українського Козацтва, за наші деякі українські партії, що висміювали його — бо зачала творити ЧЕРВОНЕ Козацтво...

Коли не лише білі, але й червоні Москвіни розуміли значення Українського Козацтва і в своїх інтересах ВИКОРИСТОВУВАЛИ його, чи ж не НАЙВИЦА вже пора, щоб і українська патріотична спільнота, пробуваюча на чужині, а особливо керівники наших молодечих організацій, всіх отих «СУМ»ів, «МУН»ів, «ОДУМ»ів, «Українського Пласти», чи ще якихось інших молодечих українських організацій — зачали би ПРИЩЕПЛЮВАТИ ім КОЗАЦЬКИЙ ідеал, зрозумівши величезне його значення для сталого, а не метеором пролітаючого державного буття Українського Народу.

Це, передусім, наша молодь, яка, належучи днес до ріжних політичних середовищ — мала би усвідомити, що є щось ВІЩЕ за ту чи іншу політичну групову підпорядкованість, що ЄДНАЛО би її в ОДНУ й ВЕЛИКУ

спільноту — КОЗАКІВ-ПОБРАТИМІВ. А усвідомивши, нічим і ніким неперевершенню ВЕЛИЧ козацького ідеалу, з давно минулих і наших часів, вона відчує її свою ВЛАСНУ духову велич! Бо жодне наше організаційне явище, жодні наші політичні партії, не можуть дорівняти такому загально об'єднуючому чиннику, як КОЗАЦТВО, яке, і в давно минулому і в наші нещодавні часи, було найбільшою славою України!!!

Коли б не було отих «Богданівців», «Полуботківців», «Дорошенківців», «Гордієнківців», «Синьожупанників», «Сірожупанників», «Сагайдачників», «Чорношличників», «Вільних Козаків», «Сердюків», родовитих Козаків Полтавщини й Чернігівщини, що заховали свій козачий стан до самої революції 1917 року, Чорношличників — НЕ БУЛО Б і нашої коротко-тривалої Української новітньої Держави!!! Бо це саме новітні козацькі полки, що за своїх патронів мали гетьманів та козацьких кошових, полишили по собі козацьку славу, що не вмре і не погляє! Їх не вина нашого Новітнього Козацтва, що наш Рідний Край в неволі...

Повчав колись наш козацький філософ Грицько Сковорода, що «матерія ничтоже, а дух животворить»! Тими словами він прорік велику мудрість! Бо коли б не козацький дух, що діяв у вчинках великого, а часом у прост неймовірного героїзму, у згадуваних козацьких полках та дивізіях — не було би й тієї довшої збройної боротьби за волю нашої Батьківщини. Однак, сама збройна боротьба за Україну та її легендарна геройка — нагадала всенькому світові, що наш козацький дух не вмер! Їх прийде час, коли, у слушну годину, він знову славно нагадає про себе! А навчені з досвіду наших помилок та натхнені козацьким духом, нові покоління будуть свідками воскреслої Козацької України!!!

Днесь вона в жахливій неволі. Днесь вона в жахливім і фізичнім і ду-

ховім занепаді... Мимоволі пригадується Іван Котляревський, що, після знищення Гетьманщини й Українського Козацтва, писав:

«Де общее добро в упадку,
Забудь отца, забудь і мату
І лети повинність ісправлять!

Так! Наша незабутня Батьківщина, наше «общее добро», є, справді, «в упадку» та ще й великом, бо всебічно нищиться найчільніше — наша духовість. Ale ніхто, Дорогі Козаки-Побратими, не кличе Вас, щоб Ви забули свого Батька чи свою Матір, наколи Ви їх ще маєте.

Hi! Ми далеко від такої думки... Більш того, ми не кличмо Вас відмовитися від Ваших особистих життєвих приємностів! Однак, водночас з цим, ми кличмо Вас згадати за тих Вільних Козаків, за тих Запорізців та Козаків з інших військових формаций, що в боротьбі за Українську Державність, вміли шарпнути ворога, але й вміли вмерти не скиглючи! Ми кличмо Вас згадати про 359 розстріляних козаків під Базаром, що воліли смерть, як службу ворогові, що за це обіцював їм життя!!!

Усвідомімо ж собі цей факт й безліч інших, подібних до нього випадків, коли козаки офірували не якоюсь особистою приємністю й не більшою чи меншою квотою гроша, але оферували своїм ЖИТЯМ, щоб лише ЖИЛА Україна! Цебто віддавали те, що є найдорожче дляожної людини...

Так! Багато таких новітніх козацьких лицарів припечатали своєю кров'ю, свою офірну любов до нашої козацької матері України!!! Вони вже не зхрестяять свої шаблі з одвічним нашим ворогом й не окурють себе димом козацьких рушниць, скорострілів та гармат... Ale не вмер їх козацький дух, бо він невмірующий!!! Приховано він діє на Рідній Землі, а на чужині він діє зі сторінок нашого козацького журналу й прийде час, що він одверто й славно нагадає про себе й на Вкраїні!!!

Ми не кличмо Вас, Дорогі Побра-

тими, щоб Ви на чужині віддавали своє життя за Козацьку Україну, так як його віддавали наші козацькі побратими на Рідній Землі... Ні! Але ми кличемо Вас глибше заглянути до своєї кишені і скласти як найбільшу квоту гроша, на вашого ж, козацького журнала «Українське Козацтво»!

Нижчепідписаний, якому вже закандзюбилось на вісімдесятперший рік, та який вже давно нічого не заробляє й живе зі скромного соціального забезпечення, й в дечому відмовивши, складає, як вже надмінювалося, на ФОНД КВАРТАЛЬНИКА «Українського Козацтва» — 75 доларів. А коли трапиться лишень 50 таких передплатників, що заофірують лишень 50 доларів — ми, цебто моя Дружина і я, заофіруємо 250 доларів, які надсилали б трохмісячними ратами так довго, аж не будуть сплачені повністю.

Робимо це, щоб журнал частіше за-

глядав до хат наших козацьких побратимів й щоб в наших козацьких душах і в нашім народі НАВІКИ згасли ПРОКЛЯТЯМ позначені всілякі (современні огні), так ГОСТРО засуджені Шевченком, що СПАЛИЛИ воскресавшу Українсько-Козацьку Державу, яку вже вкоротці заступила ВЕЛИКА РУІНА не лишень нашого козацького народу, але й інших козацьких народів...

Нехай же живе наш «КВАРТАЛЬНИК УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»!

Нехай живе ЛИЦАРСЬКЕ УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО, щоб жила й ДОБРА СЛАВА України!

Нехай живе й майбутня ДЕРЖАВНА СПІЛКА ВСІХ КОЗАЦЬКИХ НАРОДІВ!

УКРАЇНСЬКОМУ КОЗАЦТВУ — СЛАВА!!!

Василь Ємець
Козак Полку ім. Гетьмана Петра
Дорошенка

М Киценко

З ГЛИБИН ВІКІВ

Хортиця!... Співуча, легендарна, географічна... Яких тільки образних слів не добирає народ, щоб висловити своє захоплення цією славною землею! Овіяна легендами далекого минулого, сповнена геройки часів Запорізького козацтва, прославлена в роки різних воєн, Хортиця завжди була близькою і дорогою Великому Українському Народові, полум'яною славою Слов'янщини, золотою колискою Великої України.

З давніх-давен Хортиця — земля українська (руська). Ще візантійський імператор Багрянородний у своїй відомій праці «Про управління імперією» (946 — 953 рр.) писав: «Пройшовши Крапійський перевіз (Кічкаську переправу — М. К.), причалюють до острова, який носить ім'я свя-

того Георгія. На цьому острові вони вчиняють свої жертвоприношення: там стоїть величезний дуб...» (Як свідчить історик Я. П. Новицький, цей дуб було знищено в 1871 р Він налічував біля двох тисяч років).

Історики по-різному пояснюють назву «Хортиця». Одні додержуються думки, що назва пішла від древньослов'янського бога Хорса. Професор Одеського університету дослідник Ф. К. Брук вважав, що вона виникла від слова «хорт», що означає борзий собака; інші пояснювали походження від тюрксько - половецького слова «орт», «орт», що значить «середній», розташований посередині, між протоками. У руських (українських) літописах острів звався Хортич, Кортицький, іноземні дослідники Боплан і Мартин

Бельський називали його Хорчиком.

Острів завжди вражав своєю величністю, розкішністю природи, якоюсь особливою казковістю. Німецький по-сланець Еріх Ласота, відвідавши його в 1594 році, занотував у свій щоденник, що це «прекрасний, гористий, веселій острів («Путевы записки Ласоты, отправленного римским императором Рудольфом II к Запорожцам в 1594 году. Перевод и примечание Ф. Бруна. СПб, 1873, стр. 48). А відомий історик Я. П. Новицький (тільки через триста літ пізніше) додавав: «Такі великі острови, як Таволжаний, Кухарський, Томаківський, в порівнянні з ним, — ніщо» (Я. П. Новицький Острів Хортиця на Дніпрі. Ф. 184, стор. I).

Хортиця тягнеться 12 кілометрів у довжину, два з половиною — в ширину. Її загальна площа 3 тисячі гектарів... Висота скель над рівнем води в окремих місцях досягає 30 метрів. За твердженням прекрасного знавця Запоріжжя Дмитра Яворницького — це найбільший, найкрасивіший і найбагатший острів Дніпра.

З ранніх часів України-Руси він був важливим торговельним пунктом. Сюди звозили хліб, рибу, мед, а з Константинополя і грецьких колоній — різні цінні товари. Руські купці, спускаючись по Дніпру в навантажених лодях, відбивали біля порогів печенигів, а потім зупинялись на острові і там, під гіллястим старим дубом, приносили своїм богам жертву вдячності за одержану перемогу. Хортицю не раз відвідували київські князі Олег, Ігор, Ольга... Як розповідають легенди, тут, на високій Чорній скелі, склав свою буйну голову Святослав...

У руських «Літописах по Іпатієвському списку» згадується, що під 1103 рік на Хортицю прибув великий князь Святополк Ізяславович, а з ним молоді князі — Давид Всеславич, Вячеслав Ярополкович, Давид Ігоревич та Ярополк Володимирович «И пои- доша на коних и в ладъях, и придоша ниже порог и стала в Протолчех и в

Хортичем остреве», — Святополк звідси пішов до Сутені (річки Молочної) і там одержав близкучу перемогу над половцями. В 1223 році сюди теж збиралися всі головні руські (українські) князі. Це було перед трагічною битвою на річці Калці, коли поразка в бою привела до початку татаро-монгольського іга.

Далеко в глибинах віків народжувалася бурхлива історія Хортиці. Але й сьогодні вона хвилює нас подіями своєї сивої минувшини, чарує барвами легенд і міфів. Великий грецький історик Геродот, який побував на Бористенесових (Дніпрових, — І. Дніпряк) берегах, писав про крайні Гілею (знаний Великий Луг), про стрічі там Геракла з прекрасною Змій-Дівицею, вказував на місце печери, де народився родоначальник скіфів (скитів). А скільки таких таємних печер (навіть загадкових) на Хортиці і навколоїніх островах! У XIX столітті історики широко досліджували хортицьку «Змієву печеру» біля скелі «Вища голова» і залишили про ней цікаві спостереження й думки. У пізніші часи ця печера використовувалася запоріжцями як сковоще зброй...

А взагалі, історія України навряд чи знайде ще такий шмат землі, який би за силою своєї історичної ролі, за глибиною подій, героїзмом людей набрав такого широкого розголосу і був би так щедро оспіваний народом, вплетений у безліч легенд і міфів. Розповідаючи про Хортицю, історики завжди зупиняються на прилеглих островіцах і Кічкаській переправі. Зупиняються тому, що, поперше, ці островіци знаходяться буквально за кілька сот, а то й десятків метрів від Хортиці, висять, як кажуть, у неї на мотузку, а по-друге, вся їхня історія — це історія Хортици.

У 1876 році археолог Беренштайн знайшов на Хортиці посуду кам'яного віку з майстерним зображенням оленів. А скільки знахідок епохи скіфів, козацтва! Ще в другій половині XIX ст. на Хортиці часто виймали з прибе-

режного піску та ярів гармати, ядра, шаблюки, ножі, стріли та іншу зброю. Багато мідних, чавунних речей, що тепер, безперечно, складали б історичну цінність, німці - колоністи доставляли на олександрівські (Запорізькі) та верхньо - хортицькі заводи, там переплавляли на різні господарські речі...

Предмети старовини знаходили і в Річищі. Перед другою світовою війною Запорізька обласна газета «Большевик Запорожья» повідомляла, що в минулому столітті на Старому Дніпрі було знайдено 17 довгих, добре збитих човнів і двоє суден: одне з уціліло гарматою, на другому валялась крива шабля з посрібленою ручкою. Уціліле судно, навантажене ядрами, було знайдене і в Новому Дніпрі... Але все так і лишилося під водою!

Про сліди великих битв на хортицькій землі свідчать розповіді багатьох старожилів, зокрема Дейкуна, рідного дядька І. Манила. Вже багато років цей Дейкун працює сторожем - наглядачем біля Запорізького сімсотліт-

нього дуба — свідка славної минувшини. Їх, старожилів, у свій час широко використовували Д. Яворницький, Я. Новицький та інші українські дослідники. Варто згадати такий запис, зроблений Яворницьким:

«В старовину, бувало, як підеш різними балками острова, то чого тільки не побачиш: там стирчить велика кістка від ноги людини, там білють зуби з широкими щелепами, там вилізли з піску ребра.. Потрібно тобі сковатися в печеру, біжиш туди і натикаєшся на великий мідний казан чи черепкову чашу. Тоді мисливцям не треба було купувати свинець, — слід було тільки почекати, доки пройде дощ та підніметься вітер, — після того йди і збирай скільки завгодно...». (Д. И. Яворницкий. «Запорожье в остатках старины», СПб, 1888 г., ст. 244).

На Хортиці ще в кінці XIX століття стояло біля 130 скіфських могил, а на півдні острова, як і за Святополка, Володимира, — все мавив у чисту дніпрову воду древній Протолчий брід. («Волосожар» ч. 14. 1970).

Сергій Ган

ХОРТИЦЯ І ТІНІ ЗАБУТИХ ДНІВ (Спогад)

Острів Хортиця на Дніпрі, поблизу Великого Запоріжжя, це яскраве минуле нашого Краю. Незабутня героїчна бувальщина. Сьогоднішня Хортиця — це місце, де продовжують жити «Тіні забутих днів». Їх не подолала, навіть, московська окупація.

Я відвідав Хортицю на початку тридцятих років, коли закінчувалось будування потужної електро - центrale на Дніпрі. В той час мостові переходи з обох боків Хортиці були вже викінчені.

Пригадую, перше, що вразило мене на цьому мальовничому острові, — це була насторожена тиша. Мовчаз-

ність, як на цвинтарі. Мовчало все навколо. Кам'яні береги, кущі і трави. Мовчало повітря. Мовчки обходила дніпрову течія дванадцятикілометровий острів.

Так ось вона — Хортиця... Кам'яний острів на Дніпрі.. Мовчазний, наче мертвий... 12 кілометрів вправдовж, два з половиною кілометри по-перек.

Пригадую з історії...

Перші відомості про Хортицю прийшли до на десять сторіч тому. В ті часи Хортиця була знана, як острів святого Георгія. Народ «руси», подолавши дніпрові пороги, відправ-

ляв на цьому острові свої жертвоприношення.

Року 1103-го хортицький острів було обрано, як збірний центр війська для походу на половців. Коли заснувалося українське козацтво, Хортиця стала місцем перебування Запорізької Січі.

На початку вісімдесятих років 16-го сторіччя Січ було перенесено на острів Томаківку. Року 1620-го за гетьмана Сагайдачного Січ знову знаходилася на Хортиці, але незабаром цей острів був залишений козацтвом.

«Від буйного шумовіння потонулих віків нашим людям і Дніпрові залишились тільки флегма і mrайні лінощі.

Хортиця, Дніпро і все навколо — це колишні запорізькі «вольності». Ale одлетіли набезвік забуті дні і не знати вже — коли пішли світовими мадрами чубаті запорожці. Їхні «вольності» затопили різникользоровою ма-сою безрідні зайди».

На Хортиці мого часу не можна було почтути а ні одного слова рідною мовою. Навіть зміна наголосу у назві острову — Хортиця замісьць ХортИця, мала політичну спрямованість. «Нікакої України, нет, не било і бить не може». Подібно до цього: — Жодної ХортИці немає, не було і бути не може. Завжди була- є і завжди буде — Хортиця.

Частина острівної площи була зайнята будівлями дитячого туберкульозного санаторія. Де-не-де стоять бараки, в яких жили робітники мостового будівництва.

Тиша, мертвечина, «тіні забутих днів»...

За проклятих часів «ежовщини», шукаючи самоти, рятуючись від «чорного ворона»- в спробі перебороти страх і відчай, цілими ночами від смерку до ранку сиділи по берегах хортицького Дніпра симулянти-риболови, аби не датись в руки страшного ворога живцем.

У цих «ріболовів» на вудках не бу-

ло гачків, в мішку не було принади... Не раз сидів і я там... Рибачив...

Якось ранком давно вже нечуваний на Хортиці голосний звук пострілу покотився хвилюю через острів і довго гудів кам'яними берегами. То відібрал собі життя начальник НКВД міста Нового Запоріжжя, якого мали заарештувати, як «ворога народу». Він дізнався про це і пішов на Хортицю стрілятись. Чи це ж не насмішка! Життя на Хортиці героїчних січовиків- що не знали страху смерти, і самогубство зтероризованого, переляканого москвина, начальника НКВД.

За порадою лікаря мою малолітню доночку було опреділено до хортицького туберкульозного санаторія. Таким чином я дістав легальну підставу бувати на Хортиці частіше, не викликаючи підозріння .

Одного разу, відвідавши доночку, я пішов берегом в глибину острова. Вже по сотні кроків я був зупинений постатью, яка забажала сірників.

— Товарищ! Не розжівусь лі я у вас на спічкі?

Я подав йому пачку сірників.

— Чо?.. Гуляем?.. спитала постать.

Я пояснив, що знахожусь на Хортиці, бо відвідував у санаторії хвору дитину.

— Так, так! Вопросов больше нет... Вот вам ваші спічкі... Спасібо!

Пізніше я вінав ,що православні священики та ченці виконували на терені Хортиці релігійні обряди, криючись від влади, немов розбійники та інші злодії, на яких чекають прокурора та шибеніця.

Я знову пригадав де-що з старовинних подій...

— «Пізно ввечері вернулися запорожці в свої курені з роботи. Умивалися ,голили бороди й голови, підкручували вуса, закручували довгі чуби кругом голови і переодягалися в звичайну запорізьку одежду — черкески та жупани. За довгими столами сідали вечеряти. Повечерявши, говорили молитву:

— Благодарю Богу, Матері Божій і

усім святым за хліб та й за обід...

Так було багато, багато років тому... Так жили наші предки. А ми їхні потомки, ховаємося зі своєю вірою у тій самій кам'яній Хортиці, де січові козаки вільно славили Бога і не було такої сили, щоб відвернула їх від віри в Божу Правду...

**

— Хортице! Хортице! Україно, земля батьків моїх! Розєднала нас доля! Ось, слухай, яку я пісню склав про тебе:

— Україно, Україно!
Наша рідна мати!
Своїх дітей розгубила,
Що й не позбирати.
Пішли діти поміж люди
Щастя добувати
Та і доси не вернулись
До рідної хати.
Виглядають їх тополі
У чистому полі,
Виглядають та зітхаютъ,
Що нема їм волі.
Україно, Україно!
Наша рідна мати!
Збери дітей нещасливих
До рідної хати.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Поміщаючи цей гарний спогад ВШановного автора Сергія Гана про Хортицю, вважаємо за вказане хоч коротко познайомити наших читачів з заслуженим перед Україною родом Ганів, щоб занотувати їхні імена для історії користуючись з ласкавих інформацій, що їх нам подав Побрратим Почесний Член станиці УВК в Ванкувері інж. Олександер Ільницький, який особисто знає Ганів. Він же заохотив ВШ Пана Сергія Гана стати нашим співробітником. За цю побратимську поміч складаємо йому щиру подяку.

Сергій Ган походить з українізованого німецького роду з Полтавщини, де перебував з родиною аж до кінця Другої світової війни, коли мав нагоду «вибрати волю». На еміграції в Ванкувері він працював в культурно-освітній секції УНО та був учителем в Українській Рідній Школі.

Другий Ган — урядовець Винницького Повітового Земства на Поділлю (співробітник Михайла Коцюбинського), коли в осені 1917 року «як вода з під землі» з'явився у Винниці комуністичний елемент та зчинив «револту», то він організував Українське Вільне Козацтво і пробував здушити ту револту. На жаль те йому не пощастило здійснити і комуністи його прилюдно розстріляли з кулемета.

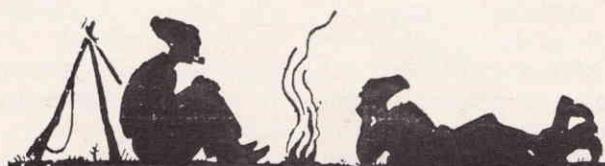
Третій — Лев Ган був співробітником Українського Військового Комітету в Києві за часів Української Центральної Ради.

Четвертий — Константин Ган — був курсовим старшиною Київської Української Юнацької Школи, а за часів Директорії — Уповноваженим Українського Червоного Хреста на емібрації з осідком у Тарнові, а пізніше у Варшаві.

**

При цій нагоді, щоб доповнити тему про Хортицю, ще подамо, що вsovітських часописах з'явилась замітка, щоsovітська влада в Україні, певно бажаючи своїми «ласощами» при夺得итись для своїх цілей українському населенню, знаючи його сантименти до славного козацького минулого, рішила заснувати на Хортиці меморіальний музей «Запорозької Січі», використовуючи для того цілий комплекс острова з його рештками козацьких укріплень та братськими могилами наших славних запорожців.

Редакція «У. К.»

о. Ілля Нагірняк

ЗМАГАННЯ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СВОЄЇ ЦЕРКВИ

Християнство, прийняте українським народом за князя Володимира Великого мало величезне значення в житті нашого народу. Його вплив надзвичайно широко позначився у відношенні релігійному, моральному та в розвиткові духової культури нашого народу. Вироблення християнського світогляду, зміни під впливом християнських ідей в житті особистому, родинному й суспільно - державному чим раз більше затверджувалися між нашим народом. Наші праціди будували численні й величні Храми Божі, багато з них по мистецьки оздоблювали, ставили монастири і т. п. Але всі ці зовнішні прояви благочестя були глибоко сполучені з внутрішніми релігійно - моральними настроями.

А що з прийняттям християнства Церква стала центром народного й державного життя, появляється в Україні і постійна організація Церковного Управління. На його чолі став Київський Митрополит, а вся Українська Православна Церква в Україні заіснувала як Київська Митрополія. Цій Київській Митрополії повинна була підлягати й вся Українська Православна Церква в Україні.

Наші гетьмані були також побожні, нерейняті глибоким релігійним чуттям і жертвенні для своєї Церкви. Церква була дуже важливим чинником національного організму, тому державні інтереси України наказували гетьманам підтримувати Церкву. Підтримувати Церкву започаткував славний гетьман Петро Конашевич - Сагайдачний, який не тільки відновив Православну Єпархію в Україні, але й вписався до Київського Братства зараз по його заснуванні 1615 року «з усім Військом Запорозьким», щоб в той спосіб заманіфестувати свою опіку над Православною Церквою, що пе-

реживала тоді найтяжчі часи свого існування.

А за гетьмана Богдана Хмельницького висловлено було повною силою домагання, щоб Українська Православна Церква залишилася незалежною. Гетьман Хмельницький уже на самому початку свого повстання скрізь підкреслював, що він повстає для оборони Православної Церкви. 5-го травня 1648 року перед Жовтоводським боєм, Хмельницький зібрал все військо й промовив до нього: «Лицарі — молодці-славні козаки — запорожці! Прийшов тепер час за Віру Православну постоїти грудьми! Сам Господь вам допоможе! Хто за Бога, за того й Бог». А коли в 1651 році Польща готувалася до смертного бою з українським народом, прибули з Чернічої Республіки Афону монахи, що ходили по містах та селах і закликали православний народ на оборону своєї «Святині».

Все ж таки ніхто з гетьманів не грав такої великої ролі в житті Української Православної Церкви, як гетьман Іван Мазепа. Це був в повному розумінні цього слова державний муж і меценат Православної Церкви, що не тільки бажав незалежності Української Православної Церкви, але й зробив надзвичайно багато для морального і матеріального стану монастирів, церков, духовенства і т. п.

На підставі таких настроїв наших гетьманів Православна Церква Війська Запорозького, як церковна організація, немов передбачуючи поневолення Київської Митрополії Москвою, відмовилася увійти в склад цієї Митрополії і ріштила остатись незалежною. Вона й ніколи не підлягала Москві ні безпосередньо, ні посередньо через Київського Митрополита, з яким вона була лише в духовному, але ніколи в адміністративному зв'язку.

«Запорозькі козаки — пише Д. І. Яворницький у своїй праці «Історія Запорожських Козаков» — завжди вважали свою Церкву незалежною від вищої духовної російської Єпархії, а тому, хоч вони за розв'язанням різних церковних питань та надіслань в їх церкви духовенства зверталися до Київських Митрополитів, але в церков-

них справах Запоріжжя вважали рішення свого Коша вище влади Київського Митрополита, чи Межигірського Архимандрита, а навіть адміністратора власних церков» (Д. І. Яворницький «Історія Запорожських Казаков» С. Петербург 1892, ст. 352).

Організація Запорозької Православної Церкви на Запоріжжі почала-

Запорожський собор з 1576 року в селі Стара Самара на березі р. Самари. (Москвина назвали те селище — «Новомосковськ»)

ся із заснованням першої Православної церкви в 1576 року, недалеко від селища Стара Самара, на березі річки Самара. В 1602 році Запорожці обернули цю церкву на Самарсько - Миколаївський монастир. Історики нараховують біля 50 церков і два монастири на Запоріжжі аж до його знищення в 1775 році московськими військами.

Духовенство для своїх церков запорожці брали з українських земель під Польщею, з Афонських монастирів, з Єрусалиму та з Царгороду. Разом з тим вони щедро обдаровували Афонські монастири, гріб Господній в Єрусалимі та Царгородського Патріярха. Царгородський Патріярх не раз виявляв свою особливу ласку запорозьким церквам і також дарував їм дорогоцінні церковні речі. Наприклад, ще до революції 1917 року можна було бачити в соборній церкві в Никополі, де колись була Микитинська Січ, дірогоцінний дарунок Царгородського Патріярха, а саме чудово вишите золотом ризи і аналой прекрасної артистичної арабської роботи, який за переказом належав Іванові Золотоустому.

З часу підпорядкування Київської Митрополії Москви (1686 р.), зносини Запорозької Церкви з Царгородом, Єрусалимом та з Афонськими монастирями ставали чим раз трудніші, бо Москва, бажаючи підпорядкувати своїй Церкві Церкву Запорозьку, робила всі можливі заходи, щоб ті зносини припинити. Та Запорозька Республіка не піддавалася і з тієї причини церкви запорожські часто оставались без священиків. А монастирі та цекви мали на Запорожжі велике значення, бо вони не тільки задовольняли духовні потреби запорожців, але разом з тим були осередками освіти і діялом калікам та недужим. При всіх церквах Запоріжжя були школи й шпиталі. Освіту по школах давало дітям духовенство різних монастирів та Київо-Печерської Лаври. У січовій церкві вчилися не самі тільки діти, але часомі дорослі запорожці, з яких

значна кількість були добре грамотними. За шпиталями при церквах так само доглядало духовенство. Тому брак духовенства по запорозьких церквах дуже турбував запорожців.

На чолі запорозьких церков стояли настоятелі, яких призначала Запорозька Рада, звичайно з еромонахів, а були ними еромонахи з Афонських монастирів, а по більшій часті монахи з Межигірського Спасо - Преображенського Манастиря, якому за призначення їх для Запорозької Церкви Кіш складав великі пожертви.

Для характеристики Церковного Управління Війська Запорозького варто згадати одну з постанов Загальної Військової Ради з 1766 року. Тут постановою Загальної Військової Ради було ухвалено норми платні настоятелям за Служби Божі та за треби. Також було ухвалено видавати певну «роковиціну» з коштів Запорозького Війська на утримання монастирів, церков та духовенства при Січовій церкві, при Самарському монастирі та всіх інших православних церквах на землях Війська Запорозького. Дальше ухвалено приймати Антимінси та Миро для всіх церковних потреб від Київської Митрополії, але тільки через Межигірський Спасо - Преображенський Манастир. Так само ухвалено приймати до Січової та до інших церков Війська Запорозького священиків та інших членів притчу тільки з Межигірського Спасо - Преображенського Манастиря.

Хоч Військо Запорозьке тримало духовний зв'язок з Київським Митрополитом через Межигірський Спасо - Преображенський Манастир, воно завжди твердо стояло на тому, що його Церква незалежна від Київської Митрополії, а тим більше від Москви, яка різними засобами старалася ту Церкву собі підкорити.

Військо Запорозьке завжди змагало до завершення незалежності своєї Церкви через одержання незалежного від Києва і Москви Епископа. Для цього завершення трапилась нагода,

коли в 1759 році приїхав на Січ Мелитійський Єпископ Анатолій Мелес, що прийшов до запорожців як делегат від турецьких слов'ян з Вірменії, які хотіли переселитися на Землі Запорозькі. (У Вірменії, що тоді знаходилась під пануванням турецьким, жили також слов'яни, а між ними багато москвинів і українців. За свідченням вірменського історика Асогіка в XI ст. у Вірменії разом із візантійським військом було «6.000 руських вояків». На думку М. Грушевського в XV і XVI ст. багато вірменів переселилося в Україну, а шлях переселення був спрямований через Крим). (Енциклопедія Українознавства частина I, ст. 285).

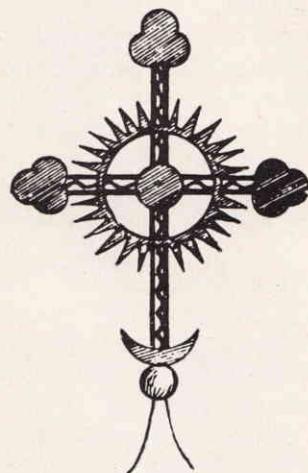
На запрошення Уряду Запорозького Єпископ Анатолій відправив в Січовій Церкві кілька урочистих архиерейських Служб Божих. А що Єпископ Анатолій при відправах Служб Божих не згадував ні Московського Патріарха, ані Київського Митрополита, запорожці просили його, щоб він залишився на Січі, очолив їхню Церкву й цим завершив незалежність їхньої Церкви.

Ta Москві це не подобалося і російський уряд поробив всі потрібні заходи, щоб Єпископа Анатолія Мелеса позбавити священичого сану. В наслідок цих заходів в 1760 році Єпископа Анатолія позбавлено сану і він уже не міг відправляти архиєрейських Богослужень на Запоріжжі.

Рівночасно московський уряд видав спеціальний царський наказ, щоб запорожці не брали собі священиків до

своїх церков, крім призначених їм Київським Митрополитом. Однак запорожці не звернули уваги на цей наказ і дальше вважали свою Церкву незалежною й брали собі священиків звідки тільки могли. В 1769 році під час російсько - турецької війни, в якій брали участь також запорожці, кошовий отаман категорично відмовився виконати наказ Москви про підпорядкування зайнятих у війську запорозьким священиків російському головному священикові в армії.

I так, не зважаючи на всі заходи Москви, їй не вдалося знищити незалежність Української Православної Церкви Війська Запорозького і ця Церква вмерла разом з Запорозькою Республікою в 1775-тім році не покрившись Москвою.

Хрест з останньої Січової Церкви
Покрови Пресвятої Богородиці

з Різдвом Христовим

Адріян Кащенко

П О Б Р А Т И М С Т В О

Запорожців не лякала небезпека в морських походах, бо головною метою їх все ж таки було визволення з неволі своїх близькіх, у всякого ж з запорожців був десь за морем у неволі або брат, або батько, сестра, або мила-наречена, або щирий товариш-побратим, і всякий добрий козак - запорожець охоче йшов на небезпеку і навіть оддавав своє життя за волю свого близького, не кажучи вже про родичів чи побратимів.

Побрратимство було у запорожців дуже розвинене й у великій пошані. Народні оповідання дають нам багато випадків, коли запорожець, одшукавши свого побратима у неволі і не маючи коштів, щоб його викупити, віддавався сам у неволю з умовою, щоб турок випустив його побратима на волю. Всякий турок охоче на це згожувався, бо йому було корисніше мати свіжого, здорового невольника замість знесиленого невольницьким життям та працею. Бувало й так, що визволений побратим, поживши декільки років на волі, знову вертався у неволю, щоб визволити свого побратима, що раніше віддався за нього.

На знак побратимства запорожці мінялися натільними хрестами, а далі у їх все було спільне: вони дарували один одному коней, зброю й інші речі. У походах побратим один без

одного не з'їдяль, було, шматка хліба; у боях же побратими завжди билися поруч і не раз один одного рятували од смерті або захищали своїм тілом.

Побрратимство надавало запорожцям великої сили. Воно було одною з таємних причин їхньої непереможності і того, що взяти у бранці запорожця ворогові щастливо дуже рідко. Коли траплялося, що одного з побратимів хтось кривдив або ображав, то другий побратим зараз же за нього заступався; коли ж побратима було зрадливо вбито, то той побратим, що лишався живий, був за нього месником.

Примітка

Твори Адріяна Кащенка в Советах належать до списку заборонених. Союзська московська влада встановила суворі кари для тих, у кого знайдуться при трусах (общуках) твори цього письменника.

Маючи в своєму користуванні раритетний примірник «Короткої Історії Війська Запорожського» згаданого автора, видану в Катеринославі 1917 року, яку ми дістали аж з Парагваю та звідки ми позичили цю статтю, помістимо в слідуючих числах «У. К.» інші цікаві матеріали пера цього славного оповідача й дослідника.

Редакція «У. К.»

Гетьман Пилип Орлик

«ВИВІД ПРАВ УКРАЇНИ»

Попереднє слово від редакції

Великий мазепинець Гетьман Пилип Орлик походив з давнього історичного княжого чеського роду Пржемислідів. В тому роді було багато вояків, лицарів, полководців і державних мужів на високих становищах урядової і політичної ієрархії в кількох західно - європейських державах. Цей рід мав величезні дипломатичні зв'язки та мав свої давні традиції.

З родового списку Гетьмана І. Мазепи відомо, що Мазепа походив з боярського роду Колединських. Це називисько було другою частиною його прізвища. Предок же Колединських звався Лазінич і прибув десь з заходу. Повне ж прізвище предків і самого Пилипа Орлика було також по-двійне по двох замках цього роду: Орлик і Лазіско. Мимоволі напрошується питання: чи не походив той давній предок Мазепи Лазінич від Орликів де Лазіско. Бо ж така зміна закінчення прізвища «Лазіск» у молодших нащадків додатком «ич», себто на «Лазинич», за тих часів була цілком можлива. Коли, наприклад, батько був Петро, то син звався Петрович. Ко-ли б це припущення виправдалось, то тоді виходило б, що наші славні Гетьмани Мазепа й Орлик були споріднені. Можливо, що вони й знали це. В такім випадку було б цілком зрозумілим довірливе наближення Пилипа Орлика до Ів. Мазепи та його участь у політичній діяльності великого гетьмана. А обрання Пилипа Орлика на гетьмана, коли небіж Мазепи Войнаровський відмовився стати гетьманом, міг би підтвердити бажання встановити традицію династичної переємності в українському гетьманстві, щоб уникнути розбрата при виборах кандидатів на гетьмана- бо знаємо, що те було задумом гетьмана Івана Мазепи.

Пилип Семен Орлик народився 1672 року в маєтку батька Степана в с. Козуче. Ошмянського повіту на Віленщині. По смерті батька він залишився півсиротою і був під опікою мате-

Замок Орликів на березі р. Влтави

рі. Вчився спершу в місцевій школі, а потім на запрошення дядька Івана-Адама лерєїхав, до Києва де студіював в Київській Могилянській Академії. Деякий час був консисторським писарем Київської митрополії. В 1709 році став генеральним військовим писарем у гетьмана Івана Мазепи, у якого був одним із найближчих державних співробітників аж до кінця життя Мазепи. Пилип Орлик обраний тоді на гетьмана до кінця свого життя (1742 р.) боровся за здійснення Мазепиної ідеї- себто за визволення України з під московської окупації, і до цієї акції притягав тодішній міжнародний світ. Як показують чайновіші досліди проф. І. Борщака, гетьман в ексилію Пилип Орлик мав таємні зносини з тодішнім гетьманом Іваном Скоропадським і по згоді з ним склав на чужині в 1710 році нову «КОНСТИТУЦІЮ МАЙБУТНЬОЇ ВІЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ». Для пропаганди ж ідеї визволення України Орлик написав для міжнародного політичного світу «ВИВІД ПРАВ УКРАЇНИ», який твір по теперішній номенк-

літурі можна б назвати меморандумом та протестом до вільних держав світу. В тому меморандумі Пилип Орлик подав такі уваги для міжнародного світу про небезпеку московської інвазії, які і на цей день є актуальними і ще не всіма мужами вільного політичного світу є усвідомлені.

Ант. К.

«Вивід прав України» є цілком невідомим в історичній науці в УРСР і взагалі в СРСР документом, передусім з огляду на його автора Гетьмана Пилипа Орлика - що його українським історикам наказано трактувати як «зрадника» нарівні з гетьманами Іваном Виговським, чи Іваном Мазепою. Цей політичний меморіял Пилипа Орлика був написаний для оборони національно - державних прав України перед європейськими урядами і в тогоджасній міжнародній опінії. Оригінал цього твору, написаний французькою мовою, був знайдений 1922 р. проф. Іллею Борщаком в архівах замку Дентевіль, що належав колись дружині Григора Орлика, сина Пилипа-графіні Олени Орлик, народженій маркізі де Дентевіль. Французький текст документу і його український переклад проф. Борщак надрукував у львівському історичному журналі «Стара Україна», зошит I-II за 1925 р.

За видавництвом «Пролог» з його «Суспільно - політичної бібліотеки» ч. XV, Нью Йорк 1964 ст. 86-95, звідки ми позичили і повиці відомості про «Вивід прав України» - подаємо далі головніше уступи з названої праці гетьмана Пилипа Орлика.

Редакція «У. К.»

**

«По довгій й кривавій війні вічної пам'яті найхоробріший гетьман Хмельницький визволив з-під польської кормиги пригнічену козацьку націю. Він то утворив з України незалежне князівство і вдоволився титулом гетьмана війська Запорозького і син його переняв це по нім у спадку й Стани названого князівства по смерті його обирали далі своїх князів і ніяка дер-

жава не присвоювала собі права противитися цьому. Україна залежала тільки під деяким оглядом від царів московських.

Не розводитимуся далі про історію України; моя ціль лише показати, що вона є вільним князівством і що Стани її вільно обирали гетьманів по своїй уподобі. Це факт установлений і правда загально відома, що козацька нація і Україна були вільними. Яко така Україна увійшла з своїм гетьманом у договір вічного миру, заключеного коло Пруту в Молдавії, де вона називається союзницею султана; яко така увійшла вона в договір з ханом татарським і в договір, який заключив гетьман Хмельницький зі шведським королем Карлом X і який можна бачити в архівах Корони Шведської.

Але найсильнішим і найпереможнішим аргументом і доказом суверенності України є урочистий союзний договір - заключений між царем Олексієм Михайловичем з одного боку та гетьманом Хмельницьким і Станами України з другого. Трактат цей уложеній в 1654 р. і підписаний уповноваженими представниками. Цей, такий урочистий і докладний трактат, названий вічним, повинен був, здавалося, назавжди установити спокій-вльності й лад на Україні. Це дійсно так і було б, якби цар так само сумілло виконував би його, як у це вірили козаки. Вони передали московському війську свої твердині і злучили свої війська з царськими задля успіху загальної справи, але царські генерали, скориставши з довір'я названої нації-хитрощами захопили велику кількість інших укріплень і потім почали командувати, мов би господарі, в цілій країні.

Однакож козаки залишили тінь суверенности і навіть по смерті гетьмана Хмельницького цар дав в 1658 р. грамоту Станам України.

Гетьман Брюховецький, удавшися в подорож до Москви під покривкою добра для України, вчинив так, що признано царя за протектора коза-

ків. Це була основа всіх нещасть України. Україну примушено зректися прав козацького суверенітету. Громадянство досі не знає чи Брюховецького примушено до цього негідного кроку погрозами чи чемнішими способами. Але річ відома, що це зрешення не касує ні в чому прав України, бо гетьман не міг дарувати того, що належало Станам. Дарма скаржилися козаки; на Україну вислано війська, які збройно силою тримали козаків у неволі і давали їм відчути увесь тягар деспотичного панування.

Те, що я оце щойно сказав- показує кожній неупередженій людині безпекенно право Станів України й воліючи несправедливість, учинену їй, поневолюючи козаків, позбавляючи їх власних прав та вольностей під покришкою святого союзу і урочистого договору, котрий забезпечив їм уживання цих прав і вольностей. Але які б великі не були московські насильства- вони не дають ніякого законного права москалям що до України. Навпаки, козаки мають за собою право людське й природне, одним із головних принципів котрого є: Народ завжди має право протестувати проти гніту і привернути уживання своїх стародавніх прав, коли матиме на це слушний час.

Такий слушний час настав для України, бо шведський король прийшов на поміч пригніченій Україні; козаки набрали відваги й думали тільки про те, якби використати цю нагоду- щоби визволитися з неволі. Князь Мазепа і Стани України ужили своєї влади в 1708 р., щоби знову заволодіти тим, що їм належало. Аби краще забезпечити собі свої вольності, вони злучилися з королем шведським і умовилися з ним не трактувати ні з ким окремо»...

Далі Пилип Орлик наводить текст договору гетьмана Мазепи з королем шведським Карлом XII-им, який тут не подаємо, бо суть його про узnanня Карлом XII-м суверених прав України є відома Шановним читачам. Далі

автор «Виводу прав України» вияснює недоречність поглядів на Україну- як «польську провінцію» опіку над якою, мовляв, перебрала Москва». (Редакція «У. К.»).

... «В ім'я якого принципу релігії і побожності Московський Двір, визволивши козаків з-під так мовити польської опіки, накинув їм — як показав це досвід — ярмо безконечно жорстокіше ніж та, яке невірні накидають завойованим народам?

Вкінці, коли, як то дехто твердить — хоч таке твердження зовсім фальшиве, — що Його Царське Величество підібрав від поляків якесь право на Україну, то це право не може бути нічим іншим, як правом опіки, бо поляки ніколи не мали іншого тож і не могли передати більших прав, ніж самі мали, і — більше навіть — на які ніколи не претендвали. Ось чому Й. Ц. В. не має жадної підстави відбирасти Україні її вольності та привілей...

Отже з повною рацією можна вивести з усього цього, що Московський Двір належить уважати за узор-патора України і що є причина покладати на зрозуміння права природного і людського тим'я, що читатимуть це писання, що зони переконуються в безперечнім праві Станів України обрати п. Пилипа Орлика за свого гетьмана і що цей гетьман може діомнінатися посдання цеї країни і сподіватися привернення цього часідання від справедливості європейських держав, які є силі накізти, щоб її йому зверлено назад.

Це ж бо інтерес усіх європейських держав так зробити, щоб Україну звернено гетьманові Орликові, котрого вільно обрали й проголосили Стани України. Їх бо власний інтерес — кажу я — сбов'язує їх не санкціонувати і не давати спричиняти небезпечних для себе ж самих наслідків від узурпациї, що її якась сильніша держава могла би вчинити над слабшою під єдиною прикривкою вигоди. Міжнародне право вимагає допомагати в крайніх випадках пригніченим грому-

дynam; тим слішніше справедливіші в і в більшій згоді з обов'язком християнства й навіть гуманності причинитися до відбудування держав, пригнічених тому лише, що повірили в союз.

Стародавня історія завела б мене занадто далеко, якби я хотів наводити з неї приклади на доказ, що держави в тих часах завжди брали стороною пригнічених князів чи республік. Не брак пам'яті новітніх прикладів і за останнє століття можна було бачити, як у цілому ціарстві Італії, Льотрінгії, Померанії, Швеції і в багатьох інших місцях визнали мірові трактати повну суверенітет князівств, на які держави виставляли свої права з різних титулів, а часом просто по причині завоювання. Ділянка знаходиться майже в такому самому становищі. Вона має ті самі права; невже ж не зробиться на її користь того, що було в звичаї робити для інших протягом стількох століть? А що Ціsar запропонував гетьманові Хмельницькому свою гарантію й король шведський теж як союзник, то гетьман і Стани України мають причини бути переконаними, що гарантія трактатів в Оліві (козаки включенні в Олівський мировий договір як союзники шведського короля) спричиняється до того, що не можна буде рабувати Україні її вольності. А тому, що всі європейські держави мають намір утримати цей трактат, що є основою європейського миру, то їм не тяжко буде знайти в ньому мотиви й способи поставити знову гетьмана Орлика на Україні включити його в цей новий трактат.

Кажу бо, що цей загальний мир не буде тривати доти, поки не задоволиться справедливих жадань гетьмана Орлика що до України, поки Московський Двір не задоволить справедливі скарги конфедерації, на чолі якої стоїть гетьман. Не треба лякати-

ся, що в разі відновлення цього князівства (України) через ослаблення Московщини нарушиться європейська рівновага. Чавпаки — як свідчить про це приклад Генеральних Штатів (Голяндії), котрі ніколи стільки не прислужилися спільній справі, як саме від часу, коли утворили могутню республіку. Та, що можна думати, що цей останній доказ не досить переконуючий і що цар після цього миру зможе вжити всіх сил, щоб остаточно підбити й поневолити Україну, я не клопотатимуся виказувати труднощі, невигоди і крайності, до яких такий намір (царя) зможе довести цей народ (український), а саме кинутися стрімголов під турецьке панування. А тим більше не покликуватимуся на мотиви справедливості і слави, котрими повинні керуватися європейські держави, щоб звернути Україну її гетьманові. Все це було виказано й доведено. Скажу тільки, що коли всіх наведених мотивів не досить, то інтереси, котрих я де в чому вже торкається, зобов'язують європейські держави веліти звернути Україну і тим самим обмежити державу (московську), яка незабаром може змагати до повалення європейської свободи.

Ті, що дбають про інтерес цілої Європи і кожної її держави зокрема, легко зрозуміють небезпеку для свободи Європи від такої агресивної держави. Вони можуть судити про це краще за мене не тільки з прикладів історії, але також завдяки глибокому досвідові й досконалій мудрості, котру мають про все, що відноситься до добра їх держав та інтересів Європи.

Треба сподіватися, що вони переконаються, що все сказане тут, основане на доказах і досвіді минулого і що забезпечення та тривалість миру залежить у деякій мірі від реституції України.

Антін Кущинський

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО В 1917 — 18 РОКАХ

Коли берусь оповідати на цю тему, то мої спогади переносяться спершу до 1916 року, коли ще за Першої Світової війни, як старшина російської армії, був я на Північному фронті. Тоді пройшла чутка про творення національних військових частин. Тоді ж бо почали формуватись польські легіони. У вояків українського походження блиснула надія на можливість побачити і українські козацькі полки. У мене особисто ті почуття підогрівались ще й кровно-органічною романтикою про минуле моєго роду. Знав бо я з інтимних оповідань моєго батька про одного з предків наших — значкового товариша Війська Запорізького Дмитра Кущинського, що завідував Переяловчинським перевозом через Дніпро за давніх славних козацьких часів. Тож не один з нас романтично уявляв себе гідним славних своїх війовничих прадідів і не дивно, бо кожен з вояків був тоді під гіпнозою війни, яка вже тоді затягала на третій рік.

В лютому-березні 1917 року, коли вибухла в Росії революція, ті мрії здійснилися. З частин 60-ої пішої дивізії російської армії, в якій я служив, створився Український ім. Гетьмана Пилипа Орлика полк на чолі з полковником Карпом Липовцем з Полтавщини. Я став адьютантом штабу дивізії для справ українізації. Так ми назвали свій полк тому, що в наших ідеалістичних уявах жверіла думка про відновлення державної України, що було б здійсненням акції того гетьмана-емігранта. Наш полк серед усіх інших військових частин російської дивізії, що вже поволі втрачали дисципліну, були розагітовані революційними гаслами та втрачали боєздатність, визначався і дисципліною і видатно показав себе в наспівших боях проти німців, що було навіть відзна-

чено в наказах по дивізії й корпусу. Але наше «мазепинство» було до нелюді масі російської салдатески й «товаришів» офіцерів-москвинів, яких було значно більше ніж українців. Сусідні полки теж були по своєму складу московськими. Почались спершу менші, а потім і поважніші ексцеси, а навіть солідні бійки, що кінчались убивствами нашіх козаків. Нам прийшлося стреміти спасати себе з того оточення і, скориставшись з відходу в далеку корпусну резерву, невеликими групами пробиратись в Україну. Переборовши всякі труднощі того рейду, коли вже між Росією й Україною було встановлено кордон, я перед самим Різдвом 1917 року прибув в Кременчук на Полтавщині, де мешкали мої батьки. Там я зразу вписався в Кременчуцьку сотню Українського Вільного Козацтва. Сотенным командиром її спершу був селянський син Олександер Степаненко, людина без найменшої військової підготовки. Його потім заступив грузин Гергій Джемарджідзе, штабс-капітан, що прибув зі мною, як мій полковий товариш, який при українізації дивізії попросився служити з українцями. Потім ту сотню перебрав я, що тоді мав ту саму російську рангу, але був старший в тій ранзі.

Чому я, почавши українську військову службу вже дома, в Україні, вписався у вільні козаки, а не поступив в один з українізованих полків, що мали постій в Кременчузі, куди вони повернулись з Південно-Західного фронту? Тому, що ці полки 9-ої дивізії — Брянський і Орловський, вигнавши з Кременчуку більшевиків, самі здеморалізувались і зdemobilізувались. Тільки сотня Вільного Козацтва виявила себе стійкою і весь час виконувала службу спокою, ладу та активної збройної боротьби проти ко-

муністів в місті і повіті. Сотню було названо — «Летюча Сотня Українського Вільного Козацтва при Українському коменданту м. Кременчука». Так її названо тому, що вона була дуже рухлива і наче літала по всьому районі її діяння.

До неї вступило багато й бувших вояків згаданих двох полків. Комендантом Кременчуку спершу був полковник Брянського полку українець Василів, а потім мій товариш по гімназії — прaporщик Михайло Прохода, що почав зватися і носити уніформу «по посаді», як він казав, — полковником.

Про чинність нашої сотні і про свою в ній службу говорити не буду, бо це ж не є темою доповіді. Зробив же я цей вступ тільки з обов'язку представитись шановним читачам.

**

До вільного козацтва в 1917 році приступали ті, в кого заговорила кров козацька і любов до Батьківщини.

Бачивши в революційному русі прояви безладдя, активні сили селянства, а в місті - українського міщанства й робітництва, відчули, що вони не можуть залишатися байдужими глядачами та що вони повинні проявити чинність, аби не дати початковому безладду перетворитись в анархію. Цей актив — переважно авангард селянства вибирає рідний, традиційний шлях, шлях своїх предків, яким вони йшли в боротьбі не за добробут однієї верстви, а за волю всього народу та за власне суверенне державне життя. Хто ж такі були перші вільні козаки-лицарі цієї ідеї в 1917 році?

Ініціатором організації Вільного Козацтва був Семен Гризло. Походив із старого козацького роду Звенигородщини. У російській армії дослужився до ранги бунчужного (фельдфебеля). Першими його однодумцями до яких він звернувся, були Федір Симоненко, Василь Швачка та ще декілька хлопців із села. Всі вони були раді стати козаками. Семен Гризло

говорив, що думка про засновання Вільного Козацтва так захопила всіх, що вони в перший день до-пізна не могли розійтись, слухаючи оповідання один одного. Коже розказував почуте від діда чи бабусі, як іхні прадіди билися з ляхами, тікали від панів польських до Запорожців, ходили в морські походи визволяти своїх братів із турецької неволі. На другий день до Гризла з'явилося понад 30 чоловік бажаючих записатися в вільні козаки. Протягом першого тижня щодня до Гризла приходила молодь із біжчих сіл, прохаючи приїхати до них і заснувати Вільне Козацтво. Ідея Козаччини так захопила селянську молодь, що протягом першого місяця з'явилися станиці В. К. і в інших повітах Київщини і в самому Києві та на Херсонщині, Підлі, Волині, Чернігівщині, Полтавщині, Катеринославщині, а пізніше й на Харківщині.

Провідником ідеї козаччини серед українців вояків в Одесі був ветеринарний лікар д-р Луценко. Там Кубанського війська полковник Василь Сахно-Устимович зорганізував у червні гайдамацький полк, а в серпні другий такий же полк.

В першій половині квітня відбувся повітовий з'їзд представників В. К. Тут було ухвалено постанови, що В. К. організується для охорони порядку і ладу, для оборони здобутої волі, що воно є територіальною військовою організацією, з виборною старшиною до якої приймаються несплямлені карними вчинками громадяни, не молодші 18 років віком... Вже на початку літа 1917 року В. К. на Звенигородщині нараховувало тисячі своїх членів.

Провідники В. К. по повітах зверталися окремо за порадами до полковника Полтавця-Остряниці, який у той час входив, як кооптований член, до складу Генерального Військового Комітету очолюваного С. Петлюрою.

У неділю, між 20-25 вересня, в помешканні полк. Полтавця-Остряниці відбулася нарада представників В. К.

Звенигородщини, Білоцерківщини, Чигиринщини та від гайдамацьких частин із Одеси. На нараді постановили скликати на день 1-го жовтня в Чигирині з'їзд Вільного Козацтва.

Представники В. К. почали прибувати на з'їзд 30-го вересня. В Чигирині не знайшлось помешкання, яке б умістило велику кількість прибулих, а тому нарада представників відбувалась на майдані, біля собору. Місце, де мала відбутись нарада, козаки оточили великим колом. На середині був високий поміст, укритий кармазином. Біля помосту стояли старі козаки гості з Дону й Кубані. Перед ними маяв отаманський бунчук та Запорізький малиновий прапор.

Перед початком наради відбувся волебень. По закінченні його задзвонили дзвони, і, коли їхній передзвін затих, довбиші вдарили в літаври. Це був знак, що Рада почалася. Літаври замовкли. На поміст зійшли старі запорожці — д-р Луценко, Модест Левицький і кооператор та гром. діяч В. Левицький. Вони тримали отаманський бунчук, прапор і пірнач. Промову почав д-р Луценко. В короткуму, надхненому козацьким духом, слові, виразно змалював він минувшину й сучасне положення нашої Батьківщини. Не раз слова його покривались гучним «слава!». Промову свою він закінчив пропозицію вибрати Вій-

ськового Отамана. Почали вигукувати прізвище Полтавця - Остряниці, котрого піднесли вгору і поставили на помості. Пролунало гучне «слава». Полковник Остряниця вкрили прaporами, та всунули йому в руку пірнач. Він поклав пірнач і відмовився. Але вигуки його прізвища летіли знову з усіх кінців майдану. Він знову подякував за шану і категорично відмовився й запропонував вибрати на Військового Отамана командира 1-го Українського Корпусу ген Павла Скоропадського, що своїм корпусом та сотнями У.В.К. спас Київ і Центральну Раду від навали роз'ющених і збольшевизованих російських орд, що покинули фронт і масами рушили в запілля, а він їх своїми військами відкинув до Московщини. А на почесного Отамана В. К. Остряниця запропонував вибрати голову Центральної Ради проф. М. Грушевського. Ту пропозицію з'їзд приняв загальними бурхливими оваціями. Самого ж полк. Остряницю вибрано Наказним отаманом і Генеральним писарем. До складу Генеральної Козацької Ради крім того вибрано: д-ра Луценка, С. Гризла, хорунжого Кіщанського та інших. По закінченні з'їзду Генеральна Козацька Рада переїхала до встановленого з'їздом місця постюю містечка Біла Церква.

(Продовження буде)

Василь Прохода

ЗМАРНОВАНА НАЦІОНАЛЬНА СИЛА

Російська революція 1917 року в час першої Світової війни була цілком несподіваною для українського народу. У віковому національно - соціальному поневоленню московським самодержавством українське суспільство звикло до російського панування та залишалось до нього лояльним і після революції в підтримуванню з ним єдиного революційного фронту. Українська інтелігенція в своєму поступованию й діяльності призвичайлась до другорядної ролі і в своїх намірах далі національно - культурної автономії не мріяла. До того ж вона була в Україні меншістю, а зросійщина більшість вважала себе малоросами, які ставили російську культуру вище від української. Так переважно було в зросійщених містах, а на селах українські хлібороби спочатку чекали кінця війни та спокійних умов для своєї господарської праці. Та проте як одне так і друге не приходило, напаки, знайшлося багато охочих насильно покористуватись здобутками праці хліборобів. Це примусило останніх стати на шлях самооборони проти напасників. Тоді то в підвідомості пригадався історично пройдений шлях вільної козаччини.

Колись, в кінці XV. століття на широких просторах степової України виникло «дике поле». Здавалось, що вільне життя там не постане. В XVI. ст. Кримська татарська орда постійно робила хижацькі напади на Україну, залишала руїну та угоняла з собою тих, що залишались живими, жінок і дітей, для продажу на невільничих ринках. Другим ворогом було зажерливе польське панство дуже ласе на набуте працею хлібороба добро. Це панство не визнавало українців за людей і виправдувало не лише грабування їхнього добра, а й найжорстокіші знущання над непокірливими. Боротись проти хижацьких нападів та-

тарської орди та підступної польської експанзії на українські землі можна було лише в організований спосіб...

Вільне життя в степу під блакітним небом, на тихих водах і під ясними зорями приваблювало українців, яких природа обдарувала стремлінням до свободи. Дике поле було вільне від примусу підпорядкування чужій волі, але ця воля осягалась ціною безупинного бою за незалежне життя. Тому там в тяжких боях за вільний розвиток витворилось суспільство свободолюбивих козаків. Козаки одночасно були вояками й хліборобами. Вони кожної хвилини мусили бути готовими боронити своє поле шаблею. Сама смерть не здавалась їм надто високою ціною за волю. Лише найсмілівіші й найхоробріші йшли в степи, де вони загартовувались до останньої можливості. Та сама рука, що керувала плугом для здобуття хліба щоденого, ще зручніше орудувала шаблею для захисту здобутків власної праці і свого життя.

Лише в добровільній правдивій строгій спільноті можна було зорганізувати у відкритому степу оборону проти всяких наїздників. Для бою проти ворогів козаки об'єднувались в сотні й полки. Вони орали, сіяли й жали в степу все маючи шаблю при боці, щоб на перше гасло стати до бою за свою свободу. Вони ніколи не були певні, що татари не нападуть і не поженуть їх разом з жінками й дітьми на продаж в неволю. Оця спільнота з суспільною свідомістю необхідности взаємного підпорядкування в праці й обороні створили на краю українського степу свого роду лицарський орден козацького товариства — Січ Запорізьку.

Пройшли з того часу століття. Ніби все забулось, лише десь сумно озивалось: «Було колись — не вернеться». Та проте історичні події відбувають-

ся певними періодами піднесення й занепаду і те, що було повертається лише в іншій формі і за нових обставин життя, яке не зупиняючись постійно проходить своїм природним шляхом розвитку. Так сталося і в 1917 році, коли в масі хліборобів, що стались гречкосіями, ніби стихійно пробудилась в підсвідомості візія давнинулої боротьби за вільне життя. Коли рожевий серпанок березневої революції, що спочатку викликав загальне захоплення, перетворився у всеросійську говороманію зі святочними маніфестаціями, словесними ухвалами й постановами про братерське співжиття улягся, а на українських хліборобів розпочався наступ розбещеної російської солдатески, тоді стало пробуджуватись українське село. Хлібороби відчули необхідність творення власної сили для самооборони й самочинно почали організацію «Вільного Козацтва». Вони об'єднувались в сотні (від 40 до 100 козаків). Сотні складали курені, а курені — кіш. Такі організації постали на Звенігородщині, потім в Черкасах, Білій Церкві, Умані, Каневі, Острі, Ніжині, Катеринославі, Борзні, Києві. Але ініціатива організації «Вільного Козацтва» зустріла спротив зі сторони тогочасних соціалістів, які вбачали в ньому буржуазну самооборону. Залишені самі собі без належного національно - політичного проводу ці організації частинно занikли, а частинно попали під вплив різних анархічних отаманів. Лише Звенігородський Кіш Вільного Козацтва протримався найдовше. Він мав на 2-му Всеукраїнському Військовому З'їзді в Києві 18-23 червня 1917 року своїх делегатів: старого Шапovalа, Гризла та Сергієнка, що заступали тиличку озброєних вільних козаків.

На тому З'їзді обговорювалось питання перешкод зі сторони Російського Тимчасового Правительства в організації українського війська. Тоді і Дід Шаповал виступив та сказав: «Вільне Козацтво не просило дозволу

організуватись. Він нам не потрібний. Вільне Козацтво здивувалось, що Керенський заборонив 2-й Військовий З'їзд. Ми знали, що Керенського ніхто послухає, бо й на нас ця заборона зробила таке враження неначе воно зроблено урядом Туреччини. Коли пани Оберучеви та Лепарські говорять, що українці хочуть захопити владу в Києві, то нема нічого дивного, бо тільки відберемо наше. Як що Вільне Козацтво одержить такий наказ прийти до Києва і взяти під охорону наші інституції, то ми це зробимо не питаючи Оберучева»... Полковник Оберучев був призначений від Тимчасового Правительства комісаром Київської воєнної округи, а Лепарський — начальником міліції м. Києва. Їм була підпорядкована вся військова сила столиці України. Вони вороже ставились до всіх проявів українського життя й діяльності. Це спонукало самочинно організований полк ім. Гетьмана Полуботка, після того як Українська Центральна Рада 2-им Універсалом відмовилася від незалежного здійснення постанов І-го Універсалу про автономію України, збройно виступити проти російської надвлади в Києві. Вночі 18 липня Полуботківці захопили: 1. будинок, де мешкав Оберучев, що втік до Житомира, 2. також захопили мешкання начальника міліції Лепарського й заарештували його, 3. зайняли штаб Київської воєнної округи, 4. штаб Печерської кріпости й Арсенал, 5. Совет робочих і солдатських депутатів, 6. товарову станцію, 7. державну скарбницю і банк та виставили біля них свою охорону. Про виступ Полуботківців довідалось Вільне Козацтво і воно виришило на допомогу їм з різних місць, а особливо зі Звенігородщини. Але це страшенно налякало Генеральний Секретаріят УЦР, а особливо його голову В. Винниченка. Були вжиті всі заходи до ліквідації виступу й вільні козаки повернулись додому. Центральна Рада розцінила цей виступ як контрреволюцію. Заарештованих ініціаторів виступу Полуботківців довелося відправити в тюрми.

ботківців тримали у в'язниці як небезпечних злочинців.

Недовір'я до спроб витворення власної військової сили з однієї сторони, а з другої — страх цивільних політичків перед нею привели до того, що 9 лютого 1918 р. столицю України зайняли большевики і рушили далі в Україну з боями проти Вільного Козацтва. Силу Вільного Козацтва оцінив командуючий советськими арміями полковник Муравйов, що було опубліковано в «Ізвестіях ВЦК» в лютому 1918 р. В своїй реляції він охарактеризував його так: «На Україні довелось натрапити на орігінальну організацію буржуазної самооборони. Особливо дався в знаки Звенігородський повіт, де український шовіністичний націоналізм збудував собі фортецю так званого «Вільного Козацтва». Ця організація не тільки не допустила нашої влади в повіт, а напаки сама перейшла до наступу, чим зробила чималу шкоду нашим військам. Я дуже жалкую, що мені не довелось зруйнувати це гніздо і втопити в крові тих, що посміли піднести руку на червону армію»...

Організації Вільного Козацтва постали були не лише по селах, але й в містах. Найсильнішим з них було Вільне Козацтво в Києві виконуючого обов'язки начальника міліції інж. Михайла Ковенка, що мав в Києві два десятка сотень в середньому по 40 козаків в кожній в усіх районах столиці України. Вони в можливостях своїх сил боролись в місті з грабіжництвом та розбирацтвом та боролись проти большевицького повстання в січні 1918 року. Тоді в бою проти большевиків поляг головний організатор Вільного Козацтва на Звенігородщині Дід Шаповал.

Вільне Козацтво мало всі матеріальні можливості для свого розвитку, але відродитись до такої сили як то було в часи історичної козаччини йому не вдалось. Тоді воно мало двох ворогів татарів і поляків, чужих по народності й вірі. А тепер воно мало не

так чужих ворогів, як своїх «добрих людей», запоморочених чужою мудростю, що силу козацтва вважали контрреволюційною і більше їй перешкоджали й розкладали як допомагали. З допомогою Вільному Козацтву прийшли лише маєтні землевласники. Вони скликали Всеукраїнський З'їзд Вільного Козацтва 1. жовтня 1917 року в Чигирині, на якому було 200 делегатів, що заступали 60 тисяч вільних козаків та обрали Генеральну Раду в чолі з генералом П. Скоропадським. Це ще більше настроїло проти Вільного Козацтва тогочасних соціалістів, які внесли «клясове розслоєння» до суспільства українських хліборобів на маєтковому ґрунті з поділом на заможних куркулів і незаможників. В початку постання історичної козаччини маєток не відогравав ролі, бо в безупинному бою проти наїздників він скоріше завважав як допомагав. Козак не потрібував більше того як мав для виживлення своєї родини. Він не міг покласти до колиски своєї дитини нічого іншого, крім шаблі, з якою він сам мав вибороти вільне життя. Тоді там діяв закон вільного простору, який був поруч з законом вільного розвитку духа — творчого чинника буття...

Цього не було за революції в 1917 році. Згадка про минуле пробудилась лише десь в підсвідомості хлібороба, що став уже гречкосієм, а тому реальні форм не набрала. Свято революції з її радісними маніфестаціями скінчилось, настали будні деструктивних проявів. Колишні нащадки вільних козаків обросли мохом в прикріпленні набутої землі. Великі землевласники і маєтні хлібороби не хотіли поділитись нею з немаєтними. Почався самочинний беглуздий поділ землі, що засліпив очі перед небезпекою втрати здобутої свободи. Романтичне захоплення духом вільного козацтва погасло. Ту силу, що стихійно почала було творитись, нерозумні політичні діячі не використали. Її потенціяльна енергія перейшла до динаміки народних пов-

стань, спочатку недоцільних проти гетьманщини з німцями і навіть після того проти Директорії УНР, а потім роздроблена і мало реальна проти московської навали, коли вже було за-

пізно. Ці повстання коштували великих людських жертв. Свобода була втрачена, а сила стремління до неї змарнована...

Сан Діего, Каліфорнія

«У НИХ БАГАТО НАЧАЛЬНИКІВ, ЯКІ НЕ ЖИВУТЬ У ЗГОДІ, ТАК ШО ДОБРЕ ПЕРЕТЯГАТИ ДЕКОТРИХ ІЗ НИХ НА СВІЙ БІК НАМОВАМИ АБО ДАРУНКАМИ Й ТОДІ НА ІНШИХ НА ПАДАТИ, АБИ СПІЛЬНА ВІЙНА НЕ ЗЛУЧИЛА ЇХ ДО КУПИ ТА НЕ ЗВЕЛ А ПІД ОДНУ ВЛАДУ».

Так писав візантійський письменник Маврікій, що перебував в Україні.

Павло Олійник

ДУМА ПРО ЗИМОВИЙ ПОХІД Присвячує Батькові

Скамяніла земля. Сплять козацькі поля,
тільки вітер гуляє — вирує,
Замітає сліди, конспіруючи шлях,
де Тютюнника відділ мандрує.
Це не ті журавлі, що в засніженні
мили
залишилися тут зимувати
Де повстанські рої. Комбатанти
боїв
поспішають братів рятувати.
Це, народу сини, що прийшли з чужини
коли ненька з розпухи гудала.
Як шаліли кати! А немудрі брати

безборонні та п'яні лежали
від ефекту вина, що Москва-сатана
у пожарах імперії варила.
Та вгостила тоді, коли спрага
пекла,
коли м'язи козацькі міцніли
воскресінням весни. Як юнацькі пісні
поривали до праці на волі...
І так міцно манив аромат запашний,
різновітного, ріднього поля.

**
У п'янім безсонні нещасні сини
Вкраїну чужинцям віддали...
А квіти відродження, квіти весни,
в північному вітрі зіяли.

Василь Ємець

ПОШАНУЙМО КОЗАЦЬКУ ТРАДИЦІЮ

«Немає в нас органічного зв'язку між ми-
нулими а сучасним, що одиноко дає запоруку
славного майбутнього...»

проф. Д-р Іван Мірчук

Ректор Українського В. Університету
«Коли не можна малоросам прищепити на-
шої моралі, то за всяку ціну треба знищити
підстави їхніх національних традицій і тим
вже половина праці буде зроблена».

Ленін

Упорядковуючи свій чималий ар-
хів, я натрапив на давно вже написану,
але ще й дотепера недруковану стат-
тю. То мала би бути відповідь на стат-
тю Шановного Пана Івана Овечка —
«СУПЕР І ЙОГО АБСУРДИ» («Кана-
дійський Фармер», 13 лютого 1946 р.).
З огляду на те, що стаття не згубила
своєї актуальності, я, дещо виправив-
ши і дуже скоротивши, засилаю її до
«Українського Козацтва».

В згаданій статті Пан Овечко, як
то кажуть, прочитав «патер ностер»
невідомому націоналістові, що на я-
кійсь імпрезі в Каліфорнії, висловив
думку про те, що «вживання імення
і по батькові — це чисто московська
маніра звернення і що ми, українці,
мусимо раз і назавжди покінчити з
нею, бо це нам, націоналістам, зовсім
не личить».

Коли Пан Овечко переказав досто-
менно те речення, то помилувся і той
націоналіст і той репортєр-публіцист,
що подав про той вислів. Бо не ли-
шень українським націоналістам, але
ВСІМ Українцям, що шанують свою
духову ОКРЕМІШНІСТЬ, що так ріж-
ниться від нашого північного сусіди
— «треба», вживаючи того СЛУШНО-
ГО вислову, «НАЗАВЖДИ ПОКІНЧИ-
ТИ» з тим «велічаніем па отчеству»,
що давно вже стало ДУХОВОЮ при-
кметою московитів.

Хтось може мовити, що того зве-
личнювання «по батькові» у нас вжи-
валося ще за часів Велико-Княжої До-
би. Так, далебі, вживається! Воно прак-
тикувалось найчільніше у вищих ко-
лах велико-княжого чи взагалі кня-

зівського проводу, але не було таким
УСЕНАРОДНИМ явищем, яке тепер спостерігаємо в Московитів, чи вживаючи іншої назви — Москвинів. Зрештою, у ті вже дуже далекі часи, в нас не вживалося і слова «Українець», чи «Україна», що, однак, тепер вживаємо! То«, коли брати під увагу те, що колись було, ми мали би нашу Батьківщину обзвивати терміном «Русь», а не «Україною» та й себе обзвивати «Руськими», а не «Українцями»!!!

Є в нас вульгарний, але, далебі,
СЛУШНИЙ вислів про те, що «риба
смердить від голови». А тою головою
для України ВЖЕ ДОВГІ ДЕСЯТКИ
РОКІВ є не Київ, лише Москва! Во-
на грає, а Київ танцює під її балабай-
ку! Бо хай наваживбися не танцювати.
Про це можна було б подати БЕЗЛІЧ
прикладів! Та подамо лише один з
них, коли Київ поїхав потанцовувати ще
й у Москві!!! Саме про це свідчить
хочайби такий випадок: у Москві було
відслонено пам'ятника Тарасові Шев-
ченкові, на якому було викарбовано
— «Тарасу Григорьевичу Шевченко».
І ось, в часі його відслонення «ПРАВ-
НУКАМИ Т. Г. Шевченка — капелею
БАНДУРИСТІВ і УКРАЇНСЬКИМ на-
родним хором, була виконана «сучас-
на пісня»:

**«МАТЬ Москва и родной Киев,
Вами РОДИНА горда.
Украина и Россия
Породнились НАВСЕГДА».**

(«Америка», 17. червня 1964. Під-
кresлення — В. Є.).

Подав частину слів тієї «сучасної
пісні», як доказ, що Московія може

тішитися зі своїх духових дітей українського роду-племені! Бо ті жертви московитської імперіялістичної політики, у вигляді українських бандуристів та українського хору, іздили відзначувати не так може потрібний Москвії памятник Тарасові Шевченкові, як маніфестували новітніх українських духових рабів, новітньої Москвіської Імперії...

В згаданому на початку нашої статті репортажі, Пан Овечко намагається довести, що, мовляв, Шевченко «злюбки вживав форми імені і по батькові у своїх листах». Коли взяти під увагу, що він мав контакти з родовитими Московитами та з українським змосківленім дворянством (нащадками колишньої козацької старшини), що вже вживало «велічання па отчеству», чи ж треба дивуватись, що таке справді бувало! Вже сама чемність вимагала, щоб таке робити! Отже, щодо того роду листів Шевченка, він, як правило, справді звертався «по батькові» й особливо коли писав до Москвинів. Серед тих листів були й такі, в яких Шевченко звертався «по батькові» й до Українців, чи бодай до тих наших земляків, що були українського походження, чи як тоді вживалося — КОЗАЦЬКОГО роду. Бо в ті часи термін «український», здебільша заступався терміном «козацький» та й саме слово «українець» було чуже, тоді як слово «козак» було рідне й люблене...

Чому Шевченко так звертався й до декого з його земляків? Можливо тому, що вони вже дуже змосковилися, а Шевченко бажав ім пріподобатися, чи може були які й інші причини, але в одному не може бути помилки, що Шевченко в ПЕРЕВАЖАЮЧІЙ кількості своїх листів до Українців, звеличування «по батькові» НЕ ВЖИВАВ! Хто захоче в цьому переконатися, най лише перегляне листування Шевченка...

А в довгім автобіографічнім листі до редактора «Народное Чтение» Шевченко до свого кінцевого підпису не

лишень не ддав літери «Г», для означення свого «отчества», але й ЗІГНОРУВАВ «отчеством» свого Рідного батька! Бо свій життєпис розпочав такими словами- «Я — син селянина-кріпака ГРИГОРІЯ Шевченка». («Тарас Шевченко» Том V. Ст. 14. В-во М. Денисюка).

І ось, коли я писав повищий уступ, що Шевченко навіть РІДНОГО батька не називав «по отчеству», мені, як разючий контраст, пригадалася Москва з часів моїх університетських студій ще за царської Росії з її «велічанієм па отчеству». Особливо не забуду один випадок, про який вкоротці й пеперовім.

Я мав маленьку операцію й кілька день перебував у шпиталі, де в моїй шпитальній кімнаті були легко поранені салдати, бо це було за початку Першої Світової війни. І ось одної днини, лежу я в ліжку в шпитальному «халаті» й читаю якусь книжку, коли нараз чую: «Ей, ти! Я віжу, що ти умеш читати, а умੋш-лі пісати? Я відповів, що вмію. «Так вот і напіши-ка мене пісъмо!».

Певна річ, я погодився. Лист був короткий. Салдат сповіщав свою «жонушку», що він «жів і виздаравліваєт» і ще щось, а що саме, вже не пригадую. А потім почав «кланятца»: «Кланяюсь тебе дарагая жонушка Алексєвна! Кланяюсь тебе, дарагой атец Грігорій Іванович! Кланяюсь тебе Алексей Нікалаєвич! Кланяюсь тебе Михаїл Нікалаєвич! Кланяюсь тебе Ксенія Ніколовна! Кланяюсь тебе Васілій Нікалаєвич, і єшо кланяюсь тебе Максим Нікалаєвич...».

По цім, той салдат моргнув до мене, гордо усміхнувся й проказав: «Эта мой паследній синаша!»

— «А сколько ёму лёт?» — запи-
тив я.

— Да уж две недёлі, как раділся...»

Отже те немовля мало лишень два тижні, як прийшло на світ, а вже «вєлічалось па отчеству»!!! З цього прикладу, якого ніколи не забуду, можна

бачити, який великий контраст з нашим народом!

Шевченко написав українську ліпецію чи «драматичний твір» — «Назар Стодоля». Тема запозичена з Гетьмансько - Козацької Доби XVII століття. В тім творі Шевченко згадує за КОЗАЦЬКУ слободу, за БУЛАВУ, за ГЕТЬМАНА, за козацьких полковників та сотників, за козаків-за кобзаря та інших осіб. Але він НІКОГО й ані ЄДИНОГО разу не згадав «по батькові»!!! Не згадав, бо добре знов, що за старих козацько - гетьманських часів, Москва ще не встигла «ушасливити» наш Козацький Нарід своїм «велічанієм па отчеству». Але вона це вже повністю здійснила на нашій Рідній Землі, протягом часу за останньої окупациї України. *)

*) Цю заувагу ВШановного автора підтверджує той факт, що на Західних землях України: в Галичині, Буковині й Закарпаттю, то є там, де не було досі кількасотрічного панування Москви, не існувало і не існує того «велічанія па отчеству» ні серед нашої інтелігенції ні серед ширших мас українського населення. Редакція «У. К.»

А спітаймо ще й таке. Чи чув хто про гетьмана Богдана «Михайлова», чи про його сина Тимоша «Богдановича», чи «Зиновієвича», чи про другого його сина Тимоша «Богдановича» чи «Зиновієвича»?! А може відадено як обзвивалось «по отчеству» гетьмана Івана Виговського?! Чи може хто кличе гетьмана Мазепу «Іваном Степановичом»?! А як «по отчеству» звеличнюють гетьмана Павла Полуботька, гетьмана Данила Апостола, Павла Тетерю, Михайла Ханенка — цих історичних гетьманів, або й гетьмана Кирила Розумовського та й інших гетьманів? А ось за останнього царя московського Ніколая Александровича всі українці з під московської займанщини знали. А коли у того царя «всєя Россії» народився син, то ледве його охристили, а вже вся москівська преса, а в тім і на Україні,

писала про те немовля, як про «Алексея Ніколаєвіча»...

А чи звали як «по батькові» основоположника Запорізької Січі Дмитра Вишневецького, чи її кошових, хочайби й найвідоміших, як ось Петра Сагайдачного, Івана Сірка, Костя Гордієнка чи Петра Кальнишевського! Навевно ні! А чи хто вість як окликалося «по отчеству» козака Саву Чалого, Максима Залізняка, Івана Гонту? Марне питання, бо його не вживалось, а тому воно й не заховалось, ні за їхніх а тимпаче за наших часів.

Кожний український інтелектуал відає про Александра Сергєєвича Пушкіна чи Льва Ніколаєвича Толстого. Але чи хто, що не жив під пануванням червоної Московії, відразу відповість, як «по батькові» Івана Франка, Богдана Лепкого, Василя Стефаника, Йосифа Федъковича, Ольгу Кобилянську, Олену Пчілку, Михайла Коцюбинського, Лесю Українку, Олександра Олеся, Івана Нечуй-Левицького, Грицька Квітку-Основяненка, Євгена Гребінку, Панька Куліша, Грицька Чупринку, Степана Руданського! Мабуть ні! Бо ті визначні люди України, не додавали до своїх імень ще й москівського «велічанія па отчеству».

**

На Слобожанщині, звідки походю, особливо в північній її частині, зрідка трапляються села, замешкані москвинами, в яких звичайно квітло «велічаніє па отчеству». Траплялися москвini й по селах. Ось у мому селі Шарівка був москвин крамар і ще другий, що трусив сажу. Не пригадую як саме його звеличнювалося «по батькові», а того, що трусив по хатах сажу, окликалося лише одним словом «сажотрус».

Коло нашої хати жив сусіда Кіндрат Скочило і я НІКОЛИ не чув, щоб його, або він кого звеличнював «по батькові». Ніколи не чув того й в решти сусідів Івана Кашульки, Петра Мороза, Грицька Шапаренка та Панаса Курбелька. Мій сусід Кіндрат Скочило мав дорослих синів: Микиту та Са-

хrona. Нераз доводилося від інших дорослих селян чути, що «Микита Скочиленко» або «Микита Кіндраненко» добре грає в сопілку, або «Сахрон Скочило» чи «Сахрон Кіндраненко поїхав на поле. Але ніколи не чув за «Микиту Кіндратовича» чи «Сахрона Кіндратовича». Таке саме було й з іншими сусідами...

Майже до самої Російської революції 1917 року серед нашого селянства, як правило, не вживалося «по батькові», хоча рівно ж не вживалось й таких звернень, як «пане» чи «добродію», як то було за старих козацьких часів. Ті слова заступались словом «дядько». Звертаючись, селяни себе посполу обзвивали себе йменням: «Петре», «Олексо» і таке інше. Але коли молодший звертався до старшого віком, до ймення додавав слово «дядьку». Отже — «дядьку Петре» і т. ін. А при зверненню до жінок вживалося відповідні слова: «тітко», «дядина».

Нехай Шановний Читач не зрозуміє, що ми мали би впроваджувати в життя того роду звернення, що мало би заступити рівно ж ще в царських часах започатковане вживання слів «пане», «паньо», чи «добродію», «добродійко». Ні! Коли надмінював про «дядьків», «тіток» чи «дядин», то лишень тому, що чого не змогла діпняти царська Росія, того діпняла комуністична імперіалістична Московія, коли навіть вже всю Галичину, Буковину й Закарпаття вже повертає в «Івановичів», «Миколаевичів» та інших «вичів»!!!

Тож кажу, що українське село було ДУХОВОЮ фортецею українського консерватизму. І коли міста в Україні були АВАНГІОСТАМИ духової москівської інвазії, то село жило своїм власним життям. У нім і далі діяла духовість не одного тисячорічча, а тимпаче, ще нещодавна його духовість Козацько-Гетьманської доби, чи бодай деякі з її прикмет.

Не лишень ріжні звичаї, колядки, щедрівки, купальські пісні, гагілки та інші прояви нашої духовості, чужі

для фіно-азійської Московії, ще з далеких дохристиянських часів й далі діяли, як щось всім звичайне. А потім, було й зовсім свіже духове нашаровання з кількосторічного існування Козацької доби, що була немов відгуком Західно-Європейської духовости. Одним з її явищ, це було і майже незнане «звеличнювання по батькові», що позначувалось навіть на такій документації, як метрики.

Мій батько, що народився десь в початках другої половини XIX. сторіччя, був записаний як «Константин Андреев». Це відповідало нашему «Константин син Андрія», чи «Константин Андрієнко». Але в ті далекі вже часи, ще не зробили з нього «Андреєвича». А з мене, що прийшов на світ в 1890 році, й коли, в 1912 році вибираю відпис своєї метрики, що була потрібна для вступу до Харківського Імператорського Університету, — з мене вже зроблено «Константиновича»!!! Це так свідчить метриkalний документ, бо писався він тоді, коли москівське «велічаніє па отечеству» вже більше поширилося. Однак, в щоденнім вжитку, воно було майже незнаним упосеред загалус елянства з моого села Шарівки — колишнього козацького хутора, де козаки вироблювали порох, хоч Слобожанщина, звідки походю, як сумежна з етнографічним кордоном Московії, була близче до її впливів.

ВІД РЕДАКЦІЇ «У. К.»

Дуже радо містимо — але на щирий жаль, в дуже скороченому змісті за браком місця — цю цінну розвідку ВШановного Автора про одне з традиційних явищ, що яскраво підкреслює відрубність української духової культури від московської.

Зміст розвідки вражає своєю яскравістю думок і обективних доказів, що їх наводить Автор з характерною для нього безкомпромісістю.

Цінність же цієї статті підносить й те, що Автор ілюструє подану тут козацьку традицію ще й живими спогадами зі своїх юнацьких років з місця

свого народження в Слобідській Україні.

Поміщення згаданої культурно - історичної розвідки редакція «У. К.» також вшановує 80-тирічча з дня народ-

ження Високодостойного Автора та сердечно бажає міцного здоровля й залізних сил для служби Українській Козацькій Ідеї ще на многі, многі, многі роки!

Мирослав Котис

ДЕЩО З ДАВНЬО-МИНУЛОГО ЛЮБАЧІВЩИНИ

Любачівщина це частина правобережних земель Сяну — дуже гарний і мальовничий закуток Галичини. Він зберіг в собі пребагато цікавих пам'яток сивої давнини, що виказують не лише його геологічну історію, але й нагадують дещо і з минулого життя людини. А в надрах цієї землі можна стрінути навіть сліди - рештки доісторичних могил. Наприклад, я мав народу бачити таких дві могили в маленькому селі Лихачі біля Старого Села. Одну з них місцеве населення називає «могилою вождя». Але жаль цей терен ще дуже мало досліджено.

Ось візьмемо і вже історичні часи татарських та турецьких нападів на Західно - Українські землі, чи добу Хмельницького. З історії Козаччини відомо, що Хмельницький, йдучи війною проти Польщі, заключив союз з Кримськими татарами й разом з ними дійшов аж до Замостя. Ціла Східня Галичина була обнята воєнною завирюхою. Історик д-р Томашівський згадує в своїх історичних джерелах про околиці Любачева, Рави Руської, Яворова, де українське населення брало теж чинну участь в повстанні й разом з козаками Хмельницького боролись проти поляків. Це були такі села: Щутків, Лукавець, Руда Гребельська, Брусно, Любича й багато інших.

Серед цих лісистих і затишних околиць повставали тоді нові оселі, що своїми початками сягають XVI — XVII століття, бо на це вказують місцеві передання і характеристичні назви сіл, присілків та їхніх мешканців. От хотія взяти під увагу село Бігалі. На

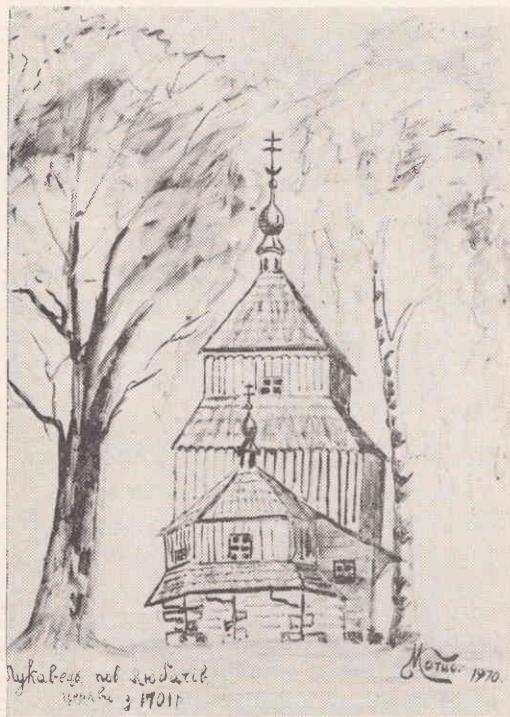
перший погляд здається, що маємо до діла з дієсловом «бігати» та так воно не є. Оскільки мені відомо — на підставі того, що оповідали старі мешканці села, мовляв, «колись була тут дуже велика війна, переходив тут якийсь вождь» і могла ця оселя від нього одержати назву «Бігалі». Виходило б, що власне ім'я якогось татарського чи турецького воївоника, що осів тут на стало серед цих лісистих околиць. Правдоподібно його ім'я було «Бей-Алі». Часто стрічаемо це ім'я в світовій літературі чи в науково-історичних чи балетристичних творах. Це ім'я легко могло з бігом віків перейти в устах нашого народу спершу на «Бей-Алі», опісля на «Биалі», а вкінці на «Бігалі», вставляючи букву «г», бо так легше було вимовляти.

Не від речі буде згадати назвиська декількох родин в цьому селі, як: Шалай, Походай, Кіш, Наводило (мабуть від давнього «Наводілай»), Кебало (від Кербалай). Крім того — роди Походаїв, Кішів живуть в сусідньому селі Лукавці, що є дочernoю парохією села Бігалів. В цьому селі Лукавці є родини з чисто татарськими назвиськаами: Тру-Хан. Дуже характеристичним прізвищем одної родини в Бігалях є прізвище Сарамага від «Сарам-Ага». А цікаві прізвища, як: Гісса і Гесса — теж монгольського походження, що їх я стрічав в присілку Глинках чи в тому самому селі Лукавці. «Гісса» — теж нічого іншого хіба перекручене «Гуссейн».

Та справа не тільки в назві, яка говорить дуже багато про походження осель і їхнього населення. Вистарчить

теж приглянулись до фізичної будови деяких типів людей в цих селах. Будова голови, жовтаве забарвлення шкіри, низький, присадкуватий ріст — це все виразні прикмети монгольської раси. У деяких людей сильно розвинені ярмові кості, через що лице стає здається широке, (Кіші) при рівночасно жовтому забарвленню шкіри, чорному чи навіть рудавому кольорі волосся. Певно, що досвідчене око антрополога віднайшло б тут ще більше прикмет характеристичних для монгольської раси.

Не від речі теж згадати буде, що

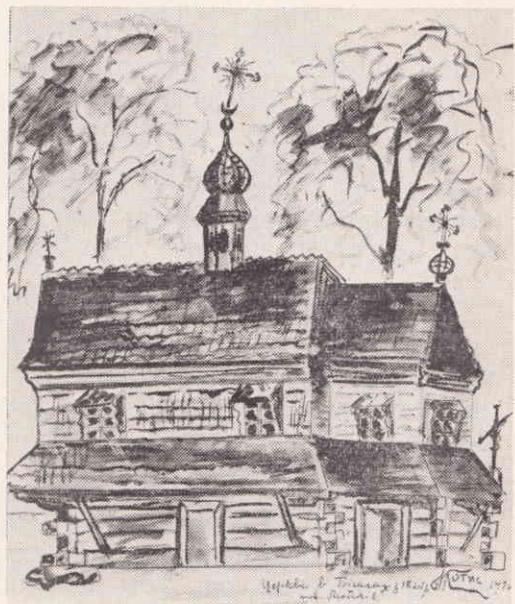

Церква з 1701 р. в с. Лукавець, пов.
Любачів

стрічаються й такі села в Любачівщині, що їх населення расово дуже відходить від вище згаданих расових монгольських прикмет. Возьмім до уваги хочби сусіднє село Козаки. Вже сама його назва говорить звідки воно взялося, чому так називається. Зарівно мужчини як і жінки на загал відзна-

ються гарною фізичною будовою тіла, переважно вони високі, стрункі, поставні, чорняві а навіть й біляві. Те саме бачимо й в сусідніх присілках, положених над самою рікою Любачівкою — Онишках, Ігнатах, Солилах. Там багато родин носить прізвища Козак. Немає найменшого сумніву, яке їхнє походження. Цілком певно маємо до діла з осілими козаками на Західно-Українських землях, чи то ще з часів Хмельницького, чи то навіть з пізніших, що осіли тут після зруйнування Січі.

Ще буде цікавим згадати, що перемога над татарами й турками нашого козацтва, яке, отже, своїми похода-

Церква з 1821 р. в с. Біглаї, пов.
Любачів

ми чи переселеннями досягало аж до цих закутів західних українських земель Любачівщини, позначились і залишились в традиційній формі хреста, поставленого на півмісяці — гербі мусульман, що ними прикрашено тутошні церкви. Подамо кілька назв тих сіл, що ми бачили на їхніх церквах такі старо-козацькі хрести: с. Малнів пов. Мостиська церква з XV століття,

с. Лукавець пов. Любачів з 1701 р., с. Старе Село того ж повіту церква з 1640 р., м. Белз на церкві св. Параскеви з XVII ст., в с. Корчмин біля Белза з XVII ст., с. Бігалі пов. Любачів на церкві св. Покрови з 1821 р. *)

Література:

Матеріали, що ними я користувався при цій статті були передовсім:

1. Мої власні обсервації в терені, пороблені в роках 1933-34 в зв'язку з моєю дипломною працею. Крім того, я користався —

2. Географічним Атласом Корбель-Савіцький,

3. Геольгічна мапа Любачівщини,
4. «Засади Геології» д-р Фрілберг і
5. «Хмельниччина в Галичині» д-р Томашівський.

*) Коли вже було виготовлено цю статтю ВШановного автора, то ми дістали відомості від п-ї Мирослави Галан, що в її селі Сторонець-Путилів на Буковині, а від п. Степана Пилипчака, що в його селі Лапшин пов. Бережани на церквах були також такі старо - козацькі хрести.

Ант. К.

Ве Де

МАРШОВА СОТНЯ

Коли часом у пресі ще точиться сумеречки про те, чи була в українсько-му народі національна свідомість у часі революції 1917 року, чи ні, то дописувачеві цих рядків пригадується такий характеристичний факт того часу.

Місто Камянець Подільський. Початок літа; то був здається травень чи червень місяць і погідний літній ранок.

В той час, коли москоський південно - західній фронт, після «безкровної» революції перестав діяльно існувати, а в запіллю можна було бачити тільки зdezорганізовані групи колишніх, вже неподібних на себе, вояків, без команди над собою, то трапилось одне дуже несподіване диво.

Залящав у вухах людей того ранку вже призабутий чіткий, походний барабанний бій-трель.

Тра-та-та, тра-та-та-та-та і також чітке відбивання маршового кроку, — т-а-а-к, т-а-а-к, т-а-а-к!

Вслухуюсь, вдивляюсь.

На одній з вулиць міста, з-за зелених дерев, показується на високому держаку жовто-синій прапор. Виявляється, що то маршова сотня, яка з

проскурівського етапного пункту йде на фронт.

Ніби українська?.. Так, таки прапорово українська!.. І в порядку, під командою?.. Так, дивно!

Сотня в Камянці Подільському направляється до будинку, де міститься штаб фронту. Сотнею командує (як пізніше довідався) прапорщик Мельник, сам, очевидно, з сільських учителів. Перед будинком сотня розвертається, вирівнюється.

На таку в той революційний час дивовижу — як український прапор перед вікнами штабу фронту, особисто виходить головнокомандуючий, генерал Брусилів.

«С-м-и-р-н-о!» — командує прапорщик, з помітним наголосом на звук «и».

Генерал привітав сотню. У відповідь вояки гаркнули по до-революційному!

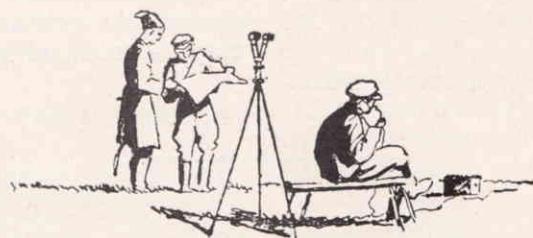
Прапорщик Мельник рапортує приблизно так: «Ваше Високопревосходительство, (вірний своєму «и») маю честь представить українську маршову роту; нас вийшло з пункту 50, по дорозі пристало ще 60; війна ще йде на границях нашої України, ми доброохотно йдемо на фронт!»

«Спасібо, братці, за службу і порядок», каже генерал, «окончіться війна — устроїм Россію і Україну, ідіте с Богом», закінчив генерал. Маршова сотня відійшла. То був початок літа 1917 року.

Невідомо що думав генерал Брусилов, але не те, що говорив; він був «заскочений».

Напевно відмінні були думки пра-порщика Мельника.

Ті перші підсвідомі проблески сво-го українського Я, самого Мельника та його сотні, як відомо, занедовго пе-рейшли в стихію. Вже через рік, в 1918 р. ми мали молоду, модерну ук-раїнську козацьку державу, з історич-но-традиційним Гетьманом Всеї Ук-раїни — на чолі!

Степан Легенький

ФРАГМЕНТ ІЗ МОГО ДИТИНСТВА (Спогад про сл. п. моєgo брата УСС-а Йосипа Легенького)

Було це якогось дня травня року 1917 у Львові. Виготовлюючи шкільну

придушеним голосом, неначе не своїм, простогнала: «Степане, нашого доро-гого Йосипа немає між живими. Його вили на фронті».

Це сталося 11 травня 1917 року в вечірніх годинах біля села Жукова коло Бережан. Це була його перша і остання ніч по повороті з Відня, де він, використовуючи свою відпустку, здавав матуру. Це сталося першої но-чі, коли брат мій як вістун УСС про-ваджував стежі.

Через кілька днів пізніше кличе ме-не сусідка до себе до хати. Заходжу і там застаю сотника Панчака. Він довго мовчав, вливляючись в мене. По хви-лі заговорив: «Я не кличу твою маму, щоб не вражати її наболіле серце. А ти Степане теж не плач, а будь гор-дий, що брат твій не жалів віддати все найдорожче — життя — за волю Святої Української Землі. Чуєш — за Волю Святої Української Землі». При тім подав мені завинений пакет в яко-му були речі знайдені при убитому братові. Це була окровавлена синьо-жовта опаска з рукава, листи між ни-

Вістун УСС Йосип Легенький

лекцію при своєму столику, почув я великий крик з надвору. Думаю — що могло статись там? Аж тут відчиняють двері і кілька сусідів впроваджують непритомну мою маму. По кількох хвилинах старанням сусідів мама приходить до притомності. Я переляканий тим усім пытаюсь — що ста-лось? Може мама захворіла? І знову плач і знову стогін. Питають вдруге — що сталося вам, мамо? На те мама

ми написані і до мами, що були теж окровавлені. На прашання сотник сказав мені: «Памятай — ім'я твого брата буде вписане в історії золотими буквами!»

Поховали його в тому самому селі Жукові. Місцеві господарі поставили великий березовий хрест і таку саму загорожу. Та внедовзі, а це в 1918 р., прибули до тої могили ще двох товаришів-героїв, що згинули також в боротьбі з наїзником польським. Літом у неділю чи свята довколичні люди, як молодь так і старші уквітчували могилу співаючи біля неї. Польським окупантам це неподобалось. Вони хотіли це знищити. І почалось зразу просьбою а відтак погрозою, щоб власник цього клаптика землі погодився зібрати кудись тлінні останки наших геройів. Та все кінчалось твердою відмовою: Ні! Це для мене і моого покоління є велика святість і дорога памятка, яку нізащо не віддамо. Та одноїночі орда наїзників «стшельцуф-пілсудчи-

куф» (це ті, що тамтого року «святкували тисяціліття кшесьціянства Польські) розкопали могилу, забрали кістяки героїв, а землю зрівняли. Де закопали кістяки цих героїв ніхто не знає. Однак місцеві люди не дали за програне. За кілька днів пізніше на тому місці виросла більша і краща могила. В ту могилу хтось непомітно вкопав вибуховий матеріал, щоб на будуче покарати вандалів «моцарствів польські». Того не довго чекали. Одної ночі почули на могилі страшний вибух. Прибулі люди побачили розріту могилу а довкруги розшарпані тіла вандалів з «моцарствів кшесциянської Польщі»...

Так я вірю що слова сот. Панчука здійснюються і що не тільки мій брат, але мільйони братів будуть записані золотими буквами в історії України. Я вірю в чуда, бо чудом знайшовся на вільній землі Вашингтона. Я вірю в безсмертність душі, я вірю і в безсмертність України...

Козак Невмирака

«БОГ НЕ БЕЗ МИЛОСТИ, КОЗАК НЕ БЕЗ ЩАСТЯ» (Спогад з 1939-40 рр.)

Після нашої збройної Визвольної Боротьби я, кінчивши Політехніку у Варшаві, працював як інженер шляхів у Несвіжі. Тоді, починаючи від серпня 1939 р., пережив я події, що ледви не коштували мені життя, бо кілька разів загроза його втратити висіла наді мною на павутинці.

Це були перші дні Другої світової війни. Німці близькавично займали Польщу і їхні літаки в днях 9-10 серпня 1939 р. скинули летючки в яких по-переджали, що будуть бомбити двірець Барановичі. Тому я з дружиною поспішно виїхав з Несвіжа до маєтку товаришки моєї дружини, що був в десяти кільometрах від того міста. Про те ж, що в той же час совети перейшли також в наступ і вже набли-

жались до тої місцевості нам не було відомо. Несподівано одного дня коло полуздня загуркотіли по дорозі з Несвіжа до того маєтку танки і за яких 10 хвилин коло хати, в якій ми перебували, стали большевики. Виходжу на ганок, тут червоноармійський командир впрост до мене: «Ти хто? Помощник?». Я пояснив, що я не є власник оселі, а перебуваю тут випадково, ховаючись від німецького летунського бомбардування. Та відповідь большевика була коротка і невідступна: «Садісь к нам!... Привезли мене до Несвіжа а там вже було зорганізовано міліцію і мене посадили як арештованого в «предварітельне заключені». Просидів я пару днів. Ніхто мене не допитує, а на мое запитання

відповіли: «Ми люди воєнніє, а вот прієдет НКВД і оно сделаєт порядок!». Так я був першим арештованим з числа 157 душ українських емігрантів, що перебували в Несвіжі. На третій день привезли мене до будинку колишньої Каси Хворих і там відбувся перший допит — хто я і чому перебував в тому місті. Я видумав «історію», що був в полоні у німців з Першої світової війни і повертаєтсья додому, по дорозі у мене відібрали документи, дальше не можна було дістатися через тотішні обставини і тому я залишився в Польщі, а був я мовляв звичайним вояком а не офіцером. Повели мене до моого мешкання в місті і там зробили трус. Робив його молодий віком москвин-енкаведист а два місцевих жидки були свідками. При обшуку той москвин відкрив шафу з білизною і там була книжка «Чорні Запорожці», до полку яких же я належав. Я схватив ту книжку й прожогом кинув її під шафу, а енкаведист до мене: «Что это — наверное контрреволюция?!» і вказуючи слабим кивком в бік свідків, що стаяли коло дверей, додав: «Смотрите — чтобы они не віділі. Скажите жене, чтобы всю унічожила, у Вас будет ще не один обиск!»

Завели мене назад в тюрму, де вже тоді зібралося 96 арештованих в малій кімнатці, в якій було лише 9 арештантських ліжок. Мене призначили «старостою» кімнати але щодругий день водили на допит до слідчого. Той все погрожував мені револьвером, махаючи ним переді мною, та допитував про моє минуле. Я все твердив те, що я не є «офіцер» та розповідав все те ж про свій німецький полон. Так тягнувся мій побут в большевицькій тюрмі щість місяців. По ночах звичайно з камери забирали тих, що їхнє слідство кінчилось, невідомо куди. На їх місце приводили нових арештованих і від них можна було довідатись про те що діялось в світі. Обставини в тюремній камері були жахливі, тісно-

та через край, заїдали нас воші, до параші вночі трудно було між тілами сплячих добрatisя.

Я захворів на улькус і мене дали до тюремного шпиталю, де я пролежав довше місяця. Тоді знову забрали мене до НКВД, заладували на грузовика, наклали на мене кайдани та ще й накрили зверху брезентом, щоб не було видко що везуть, і при охороні десяти большевицьких вояків при одному їхньому старшині кудись повезли. Питаю — чого мене одного охороняє така велика екскорт та до того ж і такого хворого. Відповідь коротка: «О! ми знаєм Вас!»

Як виявилось, привезли мене аж за 150 кільометрів до Мінська. Там завели в якусь широку залю, яких 30-50 метрів довгу в червоних килимах і пояснили: «Это главний наш штаб!» Тут відбулася така перша зі мною розмова советського генерала командира НКВД на Білоруську область, який почав з того, що — «Ми всьо знаєм. Ваш брат в Варшаве і работает для німцев, откуда висилає людей в разведку і для уничтоженія мостов, дорог і так далее, а Вы работаете с нім!» Я заперечував, що про те не знаю і є абсурдом, щоб я міг щось такого робити, бо ж на другий день після вступу советських військ мене заарештовано і я досі замкнений. Генерал на те мені сказав: «Это глупости! Признайтесь добровольно, інакше Вас заставім прізваться. А можете лі витягнуть сюда Вашего брата?» Я зараз же, подумавши трохи, відповів: «Так! Коли лише відвезете мене на кордон і я тоді зможу з ним переговорювати зустрівшись і може умовлю». — «Я вижу, что Вы умнєе, чем я думал» - сказав на те большевицький генерал і наказав двом воякам, що були присутні: «Накорміте єво!... Дали мені чаю, булки й шинки. А енкаведист до мене: «Відітє, как ми живом? Присоєдінайтесь к нам і будете так же жити!»...

Посадили мене в тюрму в Мінську а за кілька днів поклали в тюремний шпиталь, бо я через свою хворобу

зовсім ослаб. Тут я трохи ожив. Збадали мою хворобу, давали їсти манну кашу й зупу і чомусь дали спокій — не допитували. В одній зі мною тюремній шпиталевій кімнаті лежав хворий польський полковник Домбровський. Від нього я довідався, що мій брат Петро був з ним разом в Литві а звідти німці його забрали і доручили йому провадити розвідку на теренах України...

В тих же днях сталося, що на Мінськ налетіло 17 німецьких бомбовиків і збомбили місто. Дві бомби впали в тюрму в адміністративний відділ і ми довідалися, що тюремну канцелярію і все, що в ній було цілковито знищено а в тому й списки арештованих. При перевірках, отже, що робились щодня, нас питали: «Хто ти такий?»

В тюрмі серед сторожі був один садист, якого арештовані так і прозвали — «катом»... Ось що сталося одного дня, чого не зможу забути на все своє життя. Коли чулося, що правдоподібно наблизалися до Мінська вже німецькі війська і большевики вже почали тікати, одного дня несподівано заходить в шпиталеву кімнату той кат і питає: «Кто здесь на букву «Де» по фамілії?» Полковник Домбровський з ліжка відповів: «Я — Домбровський!» Кат підступив до нього, мав в руці револьвер і трьома стрілами в лежачого Домбровського його убив, а потім питає: «А кто здесь Н. Н.?» і назвав мое прізвище. Всі хворі арештовані заніміли, а очі деяких звернулись до мене. Але я, Богові дякувати, знайшовся в одну мить і, вказуючи катові на одне вільне ліжко сказав: «Бил, но его два часа тому уже забрали!» Кат зразу ж відповів: «Ну і чорт с нім!» і поспішно вийшов з камери... В той же час піднялася в тюрмі якась метушня і чути було біганину а потім все затихло як мертвє... То совєтська охорона тюрми втікла від німців. Двері шпитальної кімнати лишились відчинені. Я вийшов, знайшов в цейхаузі свої річі і йду назад аж тут чую

з шпиталевої камери, де сиділи арештовані жінки голосне прохання: «Помогі нам отець! ведь вся сволоч убєжала! Возьмі доску і бей нею двері!» Дійсно, я побачив в коридорі доску, подав її у віконце в дверях і ті двері було розбито. Коли ж повернувся в свою камеру, то вже там нікого не було...

Вийшов я з тюрми — це було вночі о 12-ій чи 1-ій годині, та приєднався до тисячного натовпу, що тікав з бомбленим Мінськом, і йшов незнаючи куди. Це сталося через 4-5 днів після ого лошення німцями війни совєтам. Як виявилось, то в тюрмі большевики залишили, поспішаючи тікати, лише хворих у тюремному шпиталі, а решту арештованих кудись виївакували, застріливши при тому за містом до 300 чоловіків...

Коло 5-ти кільометрів за Мінськом натовп почав розходитись по різних напрямках. Я зайшов в якийсь ліс, щоб там трохи відпочити. Тут трапилася ще одна пригода, яка не знати чим би кінчилась, колиб я, чутливо насторожений, моментально не зорієнтувався, по військовій звичці. Підходить до мене молода, років 25 москвинка і питає: «Атец! чого ти такий бледний?» Я відповів, що недавно вийшов зі шпиталю. А вона, придивляється до мене й продовжує: «А ти западнік, віжу по адеждє. А в каком госпітале бил?» Я не знав, що відповісти, бо й не знав, чи признаватись про тюрму а також не знав, які ще в Мінську шпиталі, то й випалив її навгад: «Во втором! а на те москвинка іронічно: «Что ж ти там роділ?». Виявилось бо, що в шпиталі число 2 це була породільна... Після цього покликала учня, що проходив, сказавши йому, щоб ішов до міліціонера. Я зрозумів, що вона говорила про мене, а тому відійшов в лісову хащу. Попав у якийсь рів, ним заліз в густі лози і болото та ще більші кущі і там просидів три дні. Звідти бачив як німці скидали своїх парашутистів і дві-три гарматки чи бомбомети. На моїх о-

чах з тої схованки бачив, як большевики схопили й розстріляли з десять німців. Перечикавши доки все затихло, а значить німці заняли Мінськ, я повернувся до того міста а звідти по-прямував до Несвіжа. Приблизно вже в 30-ти кільометрах перед Несвіжем мене затримала німецька стежа. Питають чи я жив і хотіли розстріляти. Я відповідаю, що ні, але вони заставили мене скинути штани і тільки тоді випустили...

Промандрувавши за 20 днів 120 кі-

лометрів добрів я до гміни Столовіче, де мене люди знали, дали фурманку і так я повернувся до Несвіжа. Там знайшов свою дружину, яка також була заарештована і тому мала щастя, бо большевики, поспішно тікаючи з Несвіжа, покинули арештованих, а всіх «вільних» але чимось підозрілих осіб кудись перед тим вивезли.

Ну, хіба ж Бог не без милості, а козак не без щастя? Таки правду каже ця козацька приповідка!

«ПУ-ГУ! ПУ-ГУ! — КОЗАКИ З ЛУГУ!»

ІУ десятирічча У.В.К. за океаном

З відродженням української національно - державної ідеї в 1917 р. відродилась до життя і Ідея Українського Козацтва зокрема в формі організації Українського Вільного Козацтва, статут якого було того ж року затверджено Українською Центральною Радою, а в році 1918-му універсалом Гетьмана Українському Козацтву надано станове право, що було скасоване за часів попереднього московського панування. Тоді до козацького стану вписалося 150.000 родин. УВК в роках 1917-21 брало активну участь у збройній Визвольній Боротьбі України за Волю і свою Державу. Коли ж перервалася та боротьба і маси її учасників виємігрували за кордони Батьківщини, то організація УВК продовжувала своє існування в Європі, головно в таборах «Д. П.» в Німеччині, і в роках 1922-1952 в його реєстрах числилося 10.000 козаків. В роках 1953-1959 був період розселення української еміграції з тaborів «Д. П.», і взагалі з Європи, до різних країн вільного світу. Тоді з тим розселенням всюди розсіялись і члени УВК. В 1960 р. під проводом в. об. Військового Отамана Генерала Івана Цапка активізувала свою організаційну чинність Генеральна Управа УВК, коло якої тоді фактично утворилася перша ста-

ниця розкиданих по різних місцях активніших членів нашої організації. А в р. 1961 з ініціативи Почесного Отамана, кол. Отамана Слобідського Козацького Коша в Україні, Генерала Івана Омеляновича-Павленка організовано в Чікаго другу станицю УВК. Відтоді почалося поширення мережі осередків УВК, яка на 1. січня 1971 року, у 10-тирічча організаційної чинності за океаном, нараховує 14 станиць, вже належно оформлених, та кілька станиць ще в стадії організаційній. Та мережа має в своєму реєстрі членів УВК в: Австралії, Англії, Бразилії, Канаді, Німеччині і Зеднаніх Стейтах Америки. Число тих організованих осередків та число членів УВК вже безупинно але поступово росте. Тримаємося бо засади, що на чужині не кількість, а якість наших кадрів матиме значення для теперішнього й прийдешнього Українського життя нашому козацтву на честь а Україні на славу!

Як впари з організаційним життям йде вперед і набирає успіху також і Козацька Ідея, найкраще показують ті листи, що у великому числі приходили й приходять до нашої редакції. Уривки з них ми систематично містили на наших сторінках в розділі «ПУ-ГУ! — КОЗАКИ З ЛУГУ!». Тепер, з переходом журналу з неперіодичного видання на періодичний квартальник, рішаемо друкувати ті захоплюючі і-

дейні відгуки членів УВК та багатьох сторонніх читачів тільки тоді, коли буде місце в журналі. Замість того, будемо в першу чергу нотувати приклади практичної діяльності та повідомлення з життя наших станиць та поміщати на сторінках «У. К.» зним-

ки козацьких груп та поодиноких заслужених козаків.

Від Вас, Дорогі Побратими, Обласній Станичні Отамани, та від Ваших Хвальних Управ чекаємо таких матеріалів для заповнення сторінок цього розділу. ПУ-ГУ! ПУ-ГУ!..

Редакція «У. К.»

Телеграма Президентові ЗСА

В імені УВК в червні 1970 р. було вислано телеграму Президентові ЗСА Річардові Ніксонові такого змісту (переклад з англійської мови):

«Дорогий Пане Президенте! Українське Вільне Козацтво ентузіастично підтримує Вас в Ваших діях, щоб заощадити американцям життя та виграти справедливий мир в Південній Азії.

Ми прирікаємо Вам наші молитви та підтримку в Ваших рішеннях для збереження Америки найсильнішою державою світу.

Ми знаємо з практики комуністичної фальшивої нечесне поведіння, зневажування людських прав та зломання міжнародних договорів.

Лише тверда рука та акція заставить їх до мирових переговорів.

**Генерал Павло Шандрук
Почесний Отаман**

**Генерал Віктор Дяченко
Військовий Отаман УВК
Володимир Чопівський
Осаяул зовнішнього звязку**

На ту депешу УВК одержало таку відповідь з дня 22 червня 1970 р. (переклад з англійського):

«Дорогий Пане Чопівський! Підтримка, которую Ви й члени Вашої організації висловили для мене та всіх американських вояків, що боряться в В'єтнамі, значить дуже багато.

Я щиро дякую за Ваші слова і я хочу Вас запевнити, що я буду продовжувати всякі заходи, щоб забезпечити наших вояків та здобути справедливий вічний мир.

З найкращими побажаннями для Вас та Ваших членів,
з пошаною

Ричард Ніксон .

Привіт Командира Української Національної Армії і Почесного Отамана Українського Вільного Козацтва

Наказом УВК ч. 28 на день свята Покрови 14 жовтня 1970 р. на підставі постанов Гонорової Ради надано цілому рядові, в першу чергу найбільше заслуженим Побратимам, високі ранги: Генерал-Значкового Військовому Отаманові Вікторові Дяченкові і, перевебуваючому в Бразилії, за великі боєві заслуги Андрієві Долудові, Генерал-Хорунжих: Генеральному Писареві Інженерові Антонові Кущинському, Петрові Федоренкові, Отцеві Николаєві Вояківському.

Надання рангів згаданим нашим Побратимам та всім іншим Побратимам

і Посестрам — в кількості 173 — наступило в 10-ту річницю відновлення Українського Козацтва на чужині за океаном.

Бажаю всім Вам, Дорогі Побратими й Посестри, в добром здоровлі дочекатися повернення на Рідну Землю! ДБАЙТЕ ПРО КОЗАЦЬКУ СЛАВУ І НАШУ ОРГАНІЗАЦІЮ!

Трентон, Р. Б. 1970-го, жовтня 14 дня:

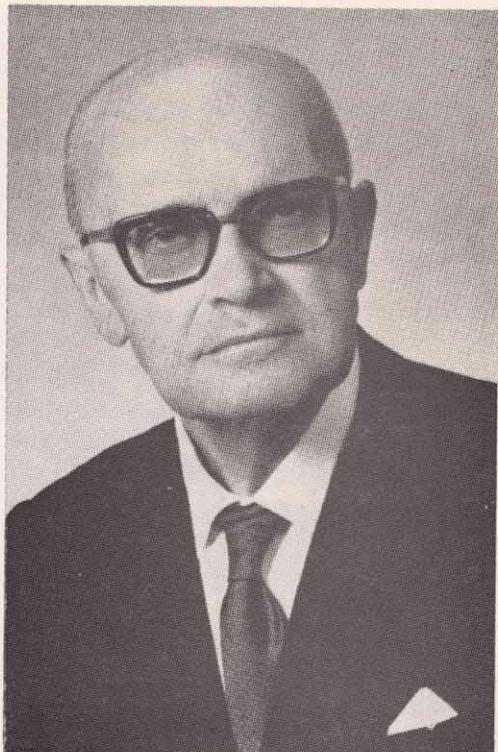
**Павло Шандрук
Генерального Штабу Генерал - Кошовий**

**Українського Війська
в Українськім Вільнім Козацтві**

**НОВІ ПОЧЕСНІ КОЗАКИ ЗА ЗАСЛУГИ ПЕРЕД
УКРАЇНСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ І НАУКОЮ**
(Постанова Генеральної Управи УВК 30. X. 1970)

Маestro-бандурист Василь Ємець
Світлина з 1936 р. у Вінніпезі після
25-річного ювілейного концерту

Проф. Д-р Володимир Кубійович

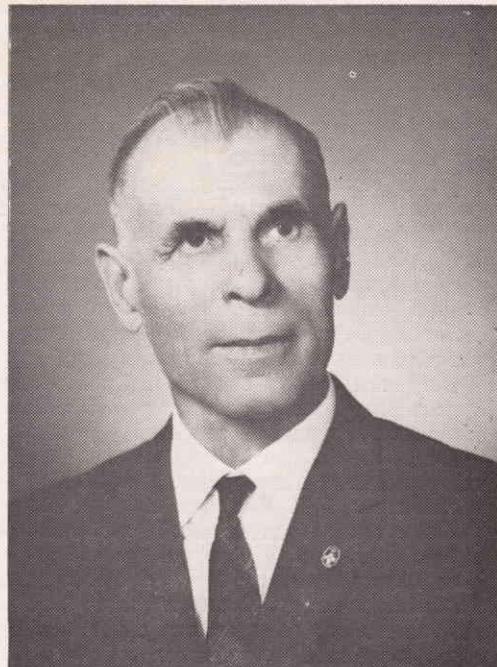
Станиця УВК ч. 2 ім. Ген. Івана
Омеляновича - Павленка

Хорунжий Дмитро Гандзюк в асистті
вояків армії ЗСА братів Богдана й
Володимира Дудичів, кол. учнів Шко-
ли Українознавства при катедрі Св.
Володимира УПЦеркви в Чікаго з
прапором станиці УВК ч. 2 ім. Генера-
ла Івана Омеляновича - Павленка в
процесії на посвячення площа для буд-
ови храму Св. Св. Володимира й
Ольги УКЦеркви. (Світлина зліва: сві-
тлив Ярослав Лукашевський.

**НОВІ ПОЧЕСНІ КОЗАКИ ПІДВИЩЕНІ В ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖІ
УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА В УВК
(Наказ УВК ч. 28 з дня 14. X. 1970 р.)**

о. Николай Вояковський

**Петро Федоренко
Голова Гонорової Ради УВК**

Станиця УВК ч. 5 ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Воллей, Канада.

**ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ГОЛОВНОГО
ОТАМАНА СИМОНА ПЕЛТЮРИ**

Українська Православна Громада в Воллей, Брит. Колюмбія, за старанням місцевої 5-ої Станиці Українського Вільного Козацтва, гідно вшанувала Світлу Пам'ять Головного Отамана Симона Петлюри в неділю 24-го травня 1970 р., у 44-ті роковини його смерти.

Після Служби Божої того дня в церкві Успіння Пресв. Богородиці на Воллей о. Петро Блажук, відслужив Панахиду, під час якої гарно та зворушливо співав церковний хор, під управою пані Анни Залубняк. Особливої поваги й патріотичного настрою цій Панахиді надавали три хорунжі, а саме: Василь Ткачук, з прaporом Українського Вільного Козацтва; Михайло Грицюк, з канадським пра-

пором і Федосій Кравець, з українським національним прaporом.

Після Панахиди біля сотні людей, місцевих парафіян і гостей з Ванкуверу й інших місцевостей зібралися в залі Українського Православного Центру на спільній обід, що його приготували членкині Жіночого Товариства ім. Ольги Кобилянської, на чолі з панею Раїсою Демчук. Обід був смачний та обильний і паням належиться признання за цю гостину, яку вони так вдало приготували і безкоштовно подали.

Після обіду гости вислухали цікаві розповіді Марусі Блажук й Альфи Демчук, які звітували про свої враження з відбутого в Ед-

монтоні Свята Року Української Православної Молоді. Приємно було слухати, як ці дві молоді дівчини прекрасною українською літературною мовою розказували про це Свято і цікаво було довідатися про діяльність нашого молодого покоління, яке, помимо того, що народжене в Канаді, не затратило любові і пошани до свого рідного, батьківського. Безперечно, рясними оплесками, якими слухачі винагородили доповідачок, вони висловили своє признання також і свідомій українській православній молоді, що брала участь в тому Святі в Едмонтоні.

Після закінчення обіду, почалася офіційна частина урочистості — Академія в пошану пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри. Очі присутніх причарувала гарно прибрана сцена. Великий портрет Головного Отамана оточений цвітами й естетично розміщеніми пам'ятними датами. Козаки з проповідями доповнювали цю зворушливу картину.

Вступним словом відкрив п. Григорій Подгурець. Промовець накреслив перед слухачами історичне тло часів Головного Отамана, вияснив ролю України і її збройних сил під проводом Симона Петлюри, яку вона відіграла в пам'ятних 1918-20 роках, коли то інтернаціональна комуністична змова намагалася опанувати цілу Європу, і як чин нашого державного великого мужа і хороброго воїна, Симона Петлюри, перекреслила ці пляні. Він зінав, що тим разом це вже були не льокальні збройні порахунки між українською і московською націями, а був це спротив України походові армії комуністичного інтернаціналу не тільки на Україну, але на цілий Захід. Тим разом знову Україна заслонила світ своїми грудьми, перед походом міжнародної червоної орди. Отже це була епохальна Місія України. Своєю твердою вояцькою мовою Петлюра ясно заявив, що Червона Армія це «бандити всього світу» тобто збройна сила міжнародних злочинців... Оплески присутніх виявили свою повну згоду з вимовними ствердженнями промовця.

Головний реверат виголосив настоятель громади, о. Петро Блажук. У своїй ядерній і звончій промові

рушливій промові о. Блажук прикував увагу слухачів і спрямував їхні думки та почування до тієї Великої Постаті в нашій історії цього століття, яка перевищує навіть і найбільших таких же мучеників за Україну і її волю, що прийшли по ньому. Цитуючи ясно із слів Головного Отамана, о. Блажук закінчив свою промову ось такими золотими словами Симона Петлюри: «Наша сила в єдності, запорука успіху наших змагань в державній слухняності... Хай менше буде поміж нами таких, про яких кажуть, що вони нічого не забули і нічого не навчились. Противне: хай буде більше таких, що вчаться на своїх помилках і мають сміливість до них призватись, щоб в майбутньому їх уникати».

Кінцеве слово виголосив отаман 5-ої станції ім. Гетьмана Пилипа Орлика Українського Вільного Козацтва, полк. Т. Грінченко. Він візвав присутніх єднатися духово з величними ідеями Головного Отамана, примінювати їх в щоденному житті, в наших чинах, наших завданнях і задумах. Во лише вірність ідеалам, якими жив Головний Отаман Симон Петлюра і які він передав нам у спадщині в своїх заповітах зможуть нам дати те, що є нашим найбільшим бажанням і ціллю нашого життя, те, за що змагався і за що згинув Симон Петлюра — Волю Україні. Промовець сказав: «А на перший плян висувається його наказ: Шануймо кров пролиту за Україну! Учімось тримати меч! Во державної самостійності України не можна виторгувати. Її можна здобути мечем і кров'ю».

Ці вміло підготовлені і вдатно переведені роковини закінчено українським і канадським державними гімнами. Присутні розходились домів з почуттям відновленої вірі в слухність справи, за яку змагався і за яку згинув Симон Петлюра 44 роки тому і з кращим зрозумінням часу за що він боровся і віддав своє життя на стіці.

Бо принесені жертви скріплюють дух нації, кров ясно пролита цементує сили нації. І кожна така втрата це тільки новий етап, новий крок до остаточної і рішучаючої перемоги.

Присутній

ПРОТИ ХОРУ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ

Свідоме українське громадянство Ванкуверу та околиць, мало недавно нагоду знову виявити свою солідарність і патріотизм, виступити спільно з представниками інших по неволеніх Москвою націй, в протестаційних демонстраціях проти концертів хору червоної армії, які відбувалися від 1-го до 6-го Липня 1970 р. в Квін Елізабет Театрі у Ванкувері.

Старанням 5-ої Станції Українського Вільного Козацтва, було виготовлено чотири тисячі річево уложеніх летючок в англійській

мові найкращі і як змістом так і мистецьким оформленням серед інших подібних летючок інших груп, які масово роздано відвідувачам театру та прохожим. Помимо того, що пікетування театру тривало п'ять вечорів, кожного разу чисельна громада українців являлась перед будинком театру. Також, хоч демонстраційне пікетування було зайнято, згаданою 5-ю станцією У.В.К., члени й представники інших українських організацій, як і окремі свідомі українці, солідарно підтримали цей почин і своєю присутністю в цих

демонстраціях яскраво заманіфестували, що вони, хоч громадяни вільної Канади, не байдужі до нещасної долі їхніх поневолених Москвою братів і сестер. Деякі цілими родинами виходили що вечора на ці демонстрації, як наприклад патріотична, гідна приміру родина Гайдамовських (між іншим, пані Ольга Гайдамовська очолює тепер Відділ КУК у Ванкувері), родина Гайдарів, та інших, ліста яких була задовга, щоб їх поіменно тут назвати.

Українська демонстраційна група виявилась найбільш імгозантною серед інших груп, як свою кількістю так і плякатами та естетично й річево виготовленими летючками. Тому й не диво, що УВК мало найбільший успіх, хоч в демонстраціях брали участь жиди (Ванкуверський Комітет для справ Советського Жидівства — вони демонстрували не проти комунізму як такого і не проти московського імперіалізму, а лише проти того, що жидам в ССР не дозволяється емігрувати до Ізраїлю), естонці (Естонська Громада у Ванкувері), латвійці (Латвійське Допомогове Т-во у Ванкувері) та чехословаки (Чехословачьке Національне Об'єднання).

Найбільший щоденник у Ванкувері, «Да Ванкувер Сан» (тираж біля чверть мільйона примірників щоденно) вирізнив українську групу, помістивши у своєму виданні з понеділка, 6-го липня, довшу нотатку під наголовком: «Українці приєднуються до протесту». Хоч в цій нотатці згадано й інші протестуючі групи, найбільше місця присвячено українцям і хоч дві інші групи, чехословаки і жиди, видали свої летючки, репортер щоденника «САН» вибрав українську летючку, щоб зміст летючки зачитувати в своєму репортажі. Цитуючи з тієї летючки, ванкуверський журналіст написав, що хор червоної армії це «бездушні манекіни тиранського комуністич-

ного режиму» та що між тими хористами є поліційні агенти, винні в жахливих злочинах супроти людства». Дальше в статті було сказано, цитуючи з української летючки, — що «ціль тих виступів хору червоної армії є розбріти ідеологічно канадійців та стягнути від них добрі канадійські доляри на закуп чи фабрикацію зброї, яка буде вживана проти військових чоловіків, синів та дочек».

Ці демонстрації і пікетування мали великий вплив на фреквенцію глядачів. Простора заля театру, що нормально вміщає понад три тисячі осіб, світила майже пусткою кожного вечора виступів червоно - армійського хору. Чимало людей що йшли до театру, прочитавши українську, чехословачку та жидівську летючки, поверталися і не входили до театру, а деякі з них навіть долучувалися до пікетувачів.

Слід би ще сказати, що зпоміж не-українців, канадійська патріотична організація, Канадійська Ліга Прав, повністю солідаризувалася з українцями, а її члени, що пікетували нарівні з українською та іншими групами, во-ліли роздавати саме українські летючки, як найбільш гармонійні з принципами, на яких і побудована ця організація.

5-та Станиця Українського Вільного Козацтва, під вмілою кермою її Отамана, яка була головним рушієм цього патріотичного діла, може гордитись тим, що належно сповнила свій черговий обов'язок і, як завжди, ще раз показала, що Українське Козацтво є повсякчасно на стійці, і завжди готове до гідного виступу, коли в гру входить честь і добро України, її синів і дочек, деб вони не проживали на цій святій землі. Бо це козацька ідея, яка притягає щораз то більше світових українців Ванкуверу й околиць в ряди козацької організації, що якраз найвлучніше передводить ці ідеї в життя.

Учасник

ПРОТИ ЧЕРВОНОГО ДУРМАНУ — ПРОТИ МОСКОВСЬКИХ ТАНЦЮРИСТІВ

Вже вдруге на протязі одного місяця одна з найбільших патріотичних українських організацій Великого Ванкуверу, 5-та Станиця Українського Вільного Козацтва у Воллей, під керуванням свого отамана п. полк. Грінченса, виявила свою живучість і свою вірність гім високим ідеалам служби Україні, з якими члени тієї організації і вийшли з Рідної Землі, і яких вони не споневірили за час свого перебування на чужині.

Черговою нагодою цього вияву був виступ московських танцюристів групи Мойсеєва у ванкуверському театрі Квіт Елізабет в суботу і в неділю 22-го і 23 серпня, 1970 року. Старанням 5-ої Станиці УВК відбулася в тих днях знову демонстрація українського грома-

дянства проти злощасного куль обмінного виступу.

Станиця виготовила вдатно виконані і багатозмістовні друковані летючки, в яких з'ясовано суть комуністичної затії: проти вільного світу за допомогою т. зв. «кул'фт-обміну» та вказано на злочини комуністичної Москви, підтверджуючи ці твердження цитатами з висловів багатьох провідних мужів Західного світу. Ці летючки роздавали члени Станиці, як також члени інших організацій й незорганізоване громадянство, що солідарно долучилося до патріотичного почину 5-ої Станиці УВК. Крім розповсюднення летючок, демонстранти носили й таблиці з написами, які говорили про поневолення України Мос-

квою, про справжню ціль культ-обміну (цинуючи вислови самого Леніна) та про те, на яку ціли йдуть гроші, які вплачують канадійці за вступ на імпортовані комуно-московські імпрези.

В демонстрації та пікетуванні взяли участь широкі пресшарки українського громадянства Ванкуверу, від старших людей до молоді-підлітків, які чепурно та по-людськи вдягнені (не як довговолосі й неохайні підлітки, яких повно на вулицях цього міста) бадьоро і музично носили таблиці і роздавали листючки від-

Група членів ст. УВК ч. 5 ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Воллей. Зліва починаючи: Адм. Хорунжий Василь Ткачук, Бунчужний Федосій Кравець, Отаман станиці — Полковник Трохим Грінченко, Капелян Курінний о. Петро Блажук, Адм. Підхорунжий Григорій Подгурець, станичний Писар - Бунчужний Михайло Грицюк і Чотовий Евграф Кобринович

відучам театру й прохожим.

До українських демонстрантів долутилася також група українських евангеліків під проводом провідника п. Миколи Гайдара, яка роздавала листючки в українські та англійських мовах, що в них, крім наполягнання злочинів комуно-московського режиму супроти України і людства взагалі, вимагано свободи релігії в ССР, та щоб туди були допущені євангельські проповідники — місіонери з Західу і щоб допущено туди Біблію.

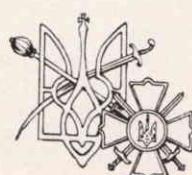
Крім українців, в неділю 23-го серпня пікетувала також жидівська група, яка називає

себе Ванкуверський Комітет для справ Советського Жидівства. Ця група заявляла, що вона не бойкотує виступу танцюристів Мойсеєва, як такого, лише використовує цю нагоду, щоб довести до відома ванкуверського громадянства про велику кривду, яка діється жидам в ССР, зокрема, що жидам, громадянам ССР, не дозволяється імігрувати до жидівської країни Ізраїлю.

У найпочитнішому місцевому щоденнику «Сан» було довше звідомлення про цю демонстрацію проти виступу танцюристів Мойсеєва. На жаль про демонстрацію українців згадано цей раз лише дуже коротко, а більшість статті присвячено демонстрації жидівської групи. Справедливо кажучи, не можна цьому й дивуватись, бо головним речником жидівської групи під час тієї демонстрації перед репортером газети був учасник демонстрації, місцевий головний рабін. Не сумнівається, що коли б українську демонстрацію очолював, або бодай брав у ній участь український священик, то цей репортер мабуть був би підійшов і до такої визначної особи та отримавши відповідні інформації, звітував би ширше також про причини українського пікетування.

Як учасник тієї чергової української демонстрації у Ванкувері проти нашого відвічного ворога, комуністичної Москви, хоч і не член 5-ої Станції УВК, я хочу, від імені багатьох подібних не-членів, висловити признання цій організації, її проводові й рядовим членам-працівникам, за їх безкомпромісове ставлення до поневолювачів нашого народу, а рівночасно закликати все українське свідоме громадянство Ванкуверу й околиць зайняти таке саме становище і додати стільки ж само зусиль в тому напрямі, як це зробила 5-та Станція УВК у Волей вже двічі на протязі місяця, коли ще трапиться подібна нагода в нашому місті. Якщо бородаті гіппіси, а серед них, безперечно агенти комуністичної змови проти вільного світу, можуть демонструвати при всякій нагоді, і без нагоди, для повалення нашого суспільного ладу і для знищення волі, то чому ми, що в більшості чванимось, що ми «політична еміграція», не можемо демонструвати проти цього зла, яке і тут копає для нас могилу, коли ми маємо до цього народу і повну можливість та свободу. Чому?

Учасник

Станиця УВК ч.7 ім. Полк. Івана Богуна в Перті, Зах. Австралія.

НЕБУДЕННЕ СВЯТО

Вже два роки минуло, як у нашій Станиці УВК, виготовлено пропор, що його вживано декілька разів при відповідних нагодах. На Свято Покрови в 1968 р. всі члени Станиці урочисто склали приречення на вірність Пропорсі з нагоди передачі його хорунжому, але

священні будинку Української Рідної Школи в Перті, яку будову він започаткував. Будинок школи стоїть на ґрунті, що належить до укр. кат. церкви. До школи ходять діти всіх українців без різниці віровизнання, укр. католики, укр. православні і укр. євангелики.

Акт посвячення пропору Станиці УВК ч. 7 ім. полк. Івана Богуна в Перті, Зах. Австралія. Зправа: Капелян Курінний о. Іван Шевців. Зліва: сумівці: Стасів, Яковина, Кондаревич. За ними — Отаман станиці Курінний Яків Різник, а за ним держить пропор Сотник Осип Желіховський. За пропором стоять: Генеральний Осаул Військових справ Курінний Корнило Медвідь і Скарбник станиці Бунчужний Василь Тимчук. По правій стороні знимки — сумівки: Дмитрук, Легкі і Тимчук, Заступник Отамана станиці Сотник Д-р Осип Менцінський та Хорунжий Володимир Поповський

минав час, а пропор не був посвячений і цей факт дошкілював нам. Однак були деякі труднощі, а найважніша була та, що згідно з правильником ми хотіли, щоби наш Пропор посвятив Капелян Станиці Все св. о. Крилошин Іван Шевців, якого в міжчасі перенесено на парафію до Сіднею (2500 миль від Перту). Аж ось в минулому місяці трапилася нагода, що наші бажання могли здійснитися.

Все св. о. Шевців приїхав до Перту на відпустку, як також, щоби взяти участь у по-

посвячення цілого комплексу будинків при школі відбулося дня 8. 3. 70 доконане укр. католицьким Єпископом Австралії Кир Іваном Нрашком в асисті Все св. о. Крилоша Івана Шевціва і укр. кат. пароха о. Василя Рожика та в присутності двох укр. православних священиків — Все св. о. Валентина Мовчана і Все св. о. Василя Подригулі.

Виникла отже думка, щоби, користуючись з тієї однією нагоди, влаштувати в часі побуту о. Шевціва в Перті і посвячення нашого

Капелян 7-ої ст. УВК Курінний о. Іван Шевців і парох Української Католицької Церкви Всеч. о. В. Рожик відправляють панаходу

Прапору. Часу не було багато, але все ж та-
ки вдалося цю урочистість відбути.

В неділю, дня 22. 3. 70 після Божественної Літургії в укр. катол. церкві, зібралися перед входом до церкви посестри і побратими Станиці і на даний знак військовим кроком по-прямували перед престіл за прапором, який ніс хорунжий Станиці сот. УВК О. Желіховський в товаристві свого заступника, підхор. УВК В. Поповського. За прапором ступали Огаман Станиці курінний УВК В. Різник і Заст. Отамана сот. УВК Др. О. Менцінський, а потім у двох рядах посестри і побратими

Станиці. Посвячення довершив капелян Станиці Всеч. о. Крилош. сот. УВК Іван Шевців в сослужінні місцевого пароха укр. кат. церкви Всеч. о. В. Рожика. Та на жаль це посвячення не відбулося так, як плянувала Управа Станиці і то не з вини Управи.

Наша Станиця, що числить 37 членів, у тому 28 укр. католиків і 9 укр. православних має лише одного капелаля і то для укр. кат. членів, згаданого вже сот. УВК о. І. Шевціва. Мимо неодноразових усних і письмених запрошень, місцевий настоятель Свято - Миколаївської парафії УАПЦ Всеч. о. Валентин Мовчан якось не міг рішитися вступити до УВК і бути капелалям для укр. правосл. членів Станиці. Однак, щоби підкреслити соборницький дух УВК, Управа Станиці звернулася офіційним письмом до Всеч. о. В. Мовчана з проханням взяти чинну участь у посвяченії прапора в сослужінні з нашим капелалям о. І. Шевцівим, на що цей останній дуже радо згодився. Сталося це, що правда, лише на кілька днів перед посвяченням, але причиною пізної висилки запрошення був короткий побут о. Шевціва в Перті і тим самим короткий час до приготування. На телефонічний запит автора цього допису на два або три дні перед посвяченням, Всеч. о. В. Мовчан дав свою згоду взяти чинну участь у посвяченні. Яке ж прикре було здивування членів Управи, коли рано, в день свята, вони довідалися, що о. Мовчан не візьме участі в посвяченні тому, що Консисторія УАПЦ в Австралії йому це заборонила, не дозволяючи стати до Служби разом з укр. катол. священиком. Що ж було робити? Все було приготоване, тому рішено посвячення відбути тимбільше, що друга така нагода прийшла би може Бог знає за скільки років. Після посвячення зроблено знимку членів Станиці з прапором і тут можна бачити також Всеч. о. Мовчана, який обіцяв прийти як гість і те слово додержав.

Маймо надію, що прийде таки час, коли не буде заборони укр. священикові стати і до Служби разом із укр. священиком другого віровизнання, а запанує правдива християнська любов свого брата, незалежно до якої Церкви він належав би!

Сотник УВК Д-р Осип Менцінський

Учасники урочистості з нагоди посвячення козацького прапору станиці УВК ч. 7 ім. Полк. Івана Богуна в Перті, Зах. Австралія, Сидить Капелян станиці Курінний о. Іван Шевців, зліва від нього стоїть Всеч. Отець Валентин Мовчан парох Української Автокефальної Православної Церкви в Перті, а зправа — Всеч. Отець В. Рожик парох Української Католицької Церкви в Перті

Станиця УВК ч. 12 ім. Президента Карпатської України м-ра Августина Волошина, Едмонтон, Канада.

ВЕСІЛЬНІ ДЗВОНИ

В суботу, 5-го жовтня 1970 р. в церкві Св. Юрія Переможця в Едмонтоні відбулося вінчання члена нашої станиці Михайла Карпи з Панною Софією Семенович. Вінчання довершив о. Радний Володимир Тарнавський. Весільне приняття відбулося в домі молодого Михайла Карпи. Весь дім прекрасно прибравий по весільному був переповнений гостями. Дружами були Степан Журавич та Михайло Бойчук, а дружками панна Кристина Чичко та панна Кристина Кристанович. Старостою весілля був Іван Воробець-Карпатський. Молодої родичів заступали панство Журавич, які багато допомагали молодій Софії, бо її рідні родичі живуть в Старому Краю, тому не могли веселитися разом на весіллю. Молодий так само не мав нікого з родини, крім щиріх своїх друзів, тому не мало припалось

трну для Молодого, щоби все було як повинне бути.

Весільне приняття почалось молитвою, що й прочитав о. Радний Володимир Тарнавський! По молитві позасідали всі за столи і почали гостину Староста Іван Воробець-Карпатський підпис товст за здоровля Молодят і заспівали «Многая Літа!»! Нід час приняття промовив до молодят о. Радний В. Тарнавський, який з'ясовав значину українського весілля, та обов'язки молодих в родинному житті. Староста представив гостей головного весільного стола. Говорив про молодого Дмитра Лесюка й одно-сільчан Молодого. Молодий Михайло Карпа подякував всім промовцям та всім присутнім гостям, що прийшли звеличати це велике свято для нас Молодих. Згадав про своїх дорогих родичів в Краю та дя-

кував всім і вся, що спричинилися до весілля.

Молода Софія Карпо не могла стримати сльози, коли згадала свою рідну маму в Краю і ціру родину. Дуже богато гостей співчували Молодій Софії і не одному з'явилися сльози в очах. Далі Молодята дякували всім за дари і закликали Гостей до весільної забави, щоби всі почувались немов дома. Забава тривала аж до пізньої ночі.

На другий день гостина продовжувалась знову при весільній забаві при дружніх розмовах та при співах аж до вечора. Та не за-

були й за свою пресу. Староста Іван Воробець-Карпатський закликав присутніх скласти жертву на українську пресу. Зібрано 20 долярів, які призначено на «Українські Вісті» в Едмонтоні десять, а десять долярів на журнал «Українське Козацтво», що є органом Українського Вільного Козацтва в Америці й Канаді в Чікаго. ЗСА. За датки всім щиро дякуємо, а МОЛОДИМ бажаємо много щастя, здоров'я та всього добра в новому супружому житті. Щасти Вам Боже! На многі літа!

Іван Воробець - Карпатський

З ЛИСТИВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ще 25 лютого 1969 р. Побрратим Іван ЛЮБУСЬКО кол. УСС писав до нас:

... «Друге число «У. К.» я одержав та й не минаючи «йоти ні же тієї комі» все точно з великою радістю перечитав, а деякі статті ще і ще раз перечитував... Всі ці статті заслуговують на належне повне признання як під оглядом редакційним, так і під оглядом науково-політичної історично почуаючого значення. Сподіюсь, що в короткому часі журнал знайде належний відгук читачів і займе своє почесне місце»...

**

Від того часу минає вже два роки і щойно тепер сподівання Побрратима Івана Любуська здійснюються: наш журнал починає виходити як квартальник, бо редакція й дальше дістає все нові й нові прихильні відгуки. Для прикладу подамо тут за браком місяця хоч деякі з них.

**

... «Дуже приємно вражений заявою, що від 1. I. 1971 р. матимемо перше число квартального -У. К.-, свідка нашого наявного не-впинного росту. Хочу мати собі за честь, шану і небуденну приємність вітати щиро Хв. Редакцію, Вельмишанових Панів Побрратимів з гарним успіхом і рівночасно бажати Панам Побрратимам кріпкого здоров'я і ще більших успіхів на майбутнє. Хочу бути впovні свідомий того, що такі прекрасні успіхи не так-то й легко осягаються, що у Вашій праці мусіла бути жертва і, що Ви її зовсім добровільно і без найменшого вагання зложили на жертвінику нашої Батьківщини, в ім'я наших високих національних ідеалів, ідеалів нашої славної Козаччини, Козаків, що на полі було клали свої буйні голови за ту ж саму Батьківщину, за Україну. А Вам тимбільше признання за це високоідейне діло вже майже на схилі Вашого віку, безперечно вже й не мало надщерблени тяжкими переходами бурхливих і грізних років останньої війни...».

Торонто, липень 14-ий 1970.

З побратимським і вояцьким привітом
Семетюк Осип

... «З увагою прочитав заклик Редакції про намір видавати в 1971 році журнал «Українське Козацтво», як квартальник. Дуже добра ідея! Але добру ідею Редакції треба підтримати фінансово... Отже, для здійснення цього висилаю скромну допомогу, а саме «Моней Ордер» на 7 дол.».

28 червня 1970 року

З козацьким привітом

Т. Бондар

**

... «Журнал ч. б (14) одержав. Журнал гарний, журнал цікавий, журнал знаменитий і несе добру славу і користь. Безмежно радію і я з тими, що так відзиваються за наш журнал «УК» і ще більше радію, що ідея консервативно-козацька живе. Позитивні оцінки гарні і чисельніші, негативні від наших ворогів і рідних руїнників були і продовжуються по привіці як хвороба, бо ці останні не люблять і приповідки козацької, що «Козак добрий та вороги не хвалять!». Висилаю на передплату п'ять долярів».

22 липня 1970 року

Г. Коваленко

**

... «Журнал «У. К.» в загальному є надзвичайно вартісним, бо в діяспорі нашої спільноти є одиноким, що плекає наші славні козацькі традиції, поміщую статті-спомини, подає історичні дані з нашого козацького минулого в в останніх числах дає дуже вартісні відомості з військової діяльності. Подивляти Вас лише можна, що при так скромних матеріальних засобах, Ви спромоглись на велике діло! Боже, Вам помогай!».

10 липня 1970 року

Й. Вишневецький

**

... «Журнал сам по собі подиву гідний, змістом цінний й прекрасний. Великий осяг. Гратудю! Передплату на 1971 р. пересилаю. Щирій й сердечний привіт для передплатників!».

Червень 29, 1970 року

Микола Янов, полк.

**

...« Сердечне спасибі Вам за журнал «Українське Козацтво»... Щасти, Боже, у Вашій праці в поширюванні свідомості волі й правди української».

2-го липня 1970 року

Ваш у Господі о. Ярослав Гайманович

**

... «Наш журнал зовні дуже естетичний, зміст вичерпуючий і цікавий і є матеріали, що вперше бачать світ. Історія оперта на наших козаках, але дехто собі підсміхатися. Підсміхатись з козацтва — це те саме, що насміхатись з історії України...».

Парма, 14. X. 1970 року

о. Лев Острівський

**

Всіх наших прихильників, що так широко узвають і підтримують нашу посильну працю,

ввічливо просимо приняти нашу найсердечнішу подяку та вибачити, що за браком місця в журналі, (бо шпаруємо його для статей дописувачів) ми вже не можемо поміщати на його сторінках всіх їхніх цінних для нас кореспонденцій.

Також дякуємо за ласкаву увагу всім нашим неприхильникам Козацької Ідеї та противникам організації Українського Вільного Козацтва та критикам напряму нашого журналу, що стремить бути толерантним до кожної самостійницької й соборницької групи. Всім їм дякуємо за те, що їхні неприхильні закиди заставляють нас перевіряти свої поступовання та ще сильніше гартувати нас у змаганнях за козацьку Ідею за які ми взялися з вірою в Божу поміч та Покров Пресвятої Богородиці — нашої небесної Опікунки!

Редакція «Українського Козацтва»

КНИГИ, ЖУРНАЛИ, ЧАСОПИСИ

1. Ген. Штабу Генерал-Полковник Павло Шандрук — «ПІД ЗНАКОМ МУЖНОСТИ».

(«Армс оф Вальор»). Це капітальна праця — мемуари, що її видало в англійській мові в-тво Р. Спенллер енд Сонс. П. О. Бокс 461. Таймз Сквер Стейшен. Н. Й. 10036. Рецензії про неї див. в нашему журналі ч. 5 і 6 (13-14) за 1970 р. додатково подаємо ще дві оцінки, про які ми довідалися.

Проф. Л. Геніг в листі до автора з ня 18. 7. 1960 р. писав: ...«Чи Ви будете ще щось писати? Я дуже заінтересований, я високо оцінив Ваш ми-нульй досвід і військове знання та вміння оцінки...».

Пані В. В. Мак Кінней, дружина Полковника, коменданта форту Ворт в Тексасі написала до автора дня 26. 10. 1960: ... «Я прочитала «Під знаком мужності» і плянью зробити на цю тему відчит у нашему клубі старшин. Безпереривна боротьба за свободу є зворушуючою історією і серця всіх кохаючих свободу народів мали б спопелетися для тих, хто стратив таке вічне посідання. Ваша книжка є дуже цікавою для мене...».

Книга дуже надається для дарунків видатним державним, політичним, вій-

ськовим, науковим і громадським діячам вільного світу. Вона їх заінтересує українською проблемою і впливає на створення у них прихильного відношення до нашої нескінченої визвольної боротьби.

2. Наукові Записки Українського Технічно - Господарського Інституту.

Том XIX, Мюнхен 1969 р. 184 сторінки. Містить три цінних наукових праці на такі козацькі теми: Іван Рибчин — «Динаміка українського козацтва»; Ірина Назарко — «Роля козаків у протитурецькій кампанії під Віднем 1683 р. в насвітленні ватиканських документів» і Анна Горбач — «Тиміш Хмельницький у румунській історіографії та літературі».

3. «Казачий словник-справочник».

Козацький словник - довідник том. 3-й, стор. 350 від «Р» до «Я». Буенос Айрес, 1970 р. Автор — Інж. А. И. Скрилов — Військовий старшина Кубанського Війська, видавці: автор і Г. В. Губарев. (Див. інформації про перші два томи в ч. 5 (13) («У. К.»)). Ця праця, видана в московській мові, має багато цінних і цікавих та першоджерельних матеріалів на українську козацьку тематику. Зasadniche наставлення автора до української проблеми

найкраще характеризує таке пояснення під гаслом «Українці». Тут подаємо в перекладі на українську мову вступне речення того гасла: «Українці в словянському морі є окрема нація, самобутня по антропологічному типу, по мові і по духовному складі»...

Ціна перших двох томів в чотирьох частинах 12 дол. а ціна третього тому 6 дол. 50 центів. Адреса:

A. I. Skrilov
15 Bungalow Ave.
San Anselmo, Calif. 94960 USA

4. Іван Кузич-Березовський — «Жінка і держава». Варрен, Міч. 1970.

Накладом Анастасії і Йосифа Білодусів. Роскішно видана в золоченій твердій оправі на 291 стор. праця. Автор на підставі численних, ним здобутих джерел, подає цікаві нові наслідження історичних тем про св. Королеву Олену-Ольгу, св. Інгегарду-Ірену-Анну, Анастасію, Єлизавету і Анну Ярославну. В окремих розділах автор на підставі глибоких студій розробив, крім того, такі теми, як про історію сумерів, про Великий Новгород, а також про нашу історію нових часів з критичним аналізом причин — «Чому ми не маємо держави» та «Як побудувати самостійну державу в недалекому майбутньому». Книга має кілька рідкісних ілюстрацій та кілька цінних карт. Ціна 5. долярів. Адреса:

J. K. Berezowsky
P. O. Box 1132
Berkley, Mich. 48072 USA

5. «Покажчик української преси по-за межами України за 1968-69 роки».

Це вже III/IV річник цього цінного довідника, в якому подано відомості і про наш журнал «У. К.». Видає Пресовий відділ Українського музею-Архіву в Клівеланді, 1970 р. Ст. 64. Автор Д-р Олександр Фединський. Ціна 2 дол. 50 цент. Адреса:

Ukrainian Museum-Archives
3425 Broadview Road
Cleveland, Ohio 44109 USA

6. Ірина Книш — «Віч на віч із Україною».

Накладом авторки, Вінніпег 1970 р.

ст. 128. Прекрасно видана книжечка з гарними цікавими ілюстраціями. Таламонівто описана подорож в Україну з правдивим наслідженням сучасного в порівнанню з минулим. Надзвичайно влучні спостереження та ідейний підхід авторки і критика баченого робить цю працю знаменитим викладом для тих, хто хоче знати правду про УССР.

7. «Інформаційний Листок ч. 8 1970 станиці Українського Вільного Козацтва ім. Полк. Івана Богуна та Союзу Українських Комбатантів у Перті, Зах. Австралія. Редактує колегія, гол. ред. Сот. Д-р О. Менцінський, праця на циклостилю Чот. В. Тимчук.

«Казачье Слово» чис. 3, май 1970.

Видає «Казачье Національное Представительство за рубежом» Клівеланд, Огіо, ЗСА. Орган, доказує своїм змістом статтей, що «Казаки особий народ», має цікаві історичні замітки і яскраво противосковський.

9. Звіт із діяльності Об'єднання б. Вояків Українців у В. Британії за 68-70 роки.

26 стор. циклостилю. Згадано про співпрацю з УВК.

10. «ХРОНІКА» орган катедральної парафії св. Володимира Української Православної Церкви в Чікаго чис. 13, жовтень 1970 р. Редактує колегія. 28 стор. друк офсетом.

11. «ЦЕРКВА І ЖИТТЯ» чч. 3-5 травень-жовтень 1970 р. по 28 ст. Орган Українського Православного Братства ім. Митрополита Василя Липківського, Чікаго.

12. «МИРЯНИН» чч. 4-12. Чікаго, квітень-грудень 1970, стор. 300. Місячник на правах рукопису. За редакцією відповідає Юрій Теодорович.

13. «МОЛОДА УКРАЇНА» чч. 180 — 183, червень-жовтень 1970 р. Торонто. Видає Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Молоді. Редактує колегія.

14. «СВІТАННЯ» ч. 10 (16) Торонто 1970 ст. 32. Квартальник поезії, літератури, мистецтва, ідеології та філософії. Видає редакційна колегія, гол. редактор Володимир Шаян, секретар

— Лариса Мурович.

15. «ГУЦУЛІЯ» ч. 4 (16) осінь 1970 ст. 56 і кольорова обкладинка. Ілюстрований квартальник Гуцульського Т-ва «Чорногора» в Чікаго. Редактує Колегія на чолі з д-ром В. Стефура-ком. Редактор м-гр М. Домашевський.

16. «БІБЛОС» чч. 2 і 3 квітень-вересень 1970 р. по 16 стор. Ню Йорк. Журнал української бібліографії. Редактор Д-р М. Сидор - Чарторийський.

Козацькі пісні на платівці «Чайка» знаменито наспівав жіночий хоч «Чайка» при осередку СУМА ім. Крут та 24-му відділі ООЧСУ в Чікаго під батутою пані Мирослави Галан. Питайте у місцевій книгарні або замовляйте безпосередньо у голови хору на адресу:

Mrs Rosalia Okruch
1210 East 93 Str.
Chicago, Ill. 60619 USA

17. «БАТЬКІВЩИНА» Орган Української Консервативної Думки чч. 13-18, Торонто, серпень-листопад 1970 р.

18. «ТРИЗУБ» чч. 57-60, січень-вересень 1970. Орган Української Національно - Державницької Думки. Мюнхен.

19. «УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ СЛОВО», Орган Української Народної Помочі в Америці чч. 8-20 травень листопад 1970.

СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ОСЕРЕДОК СУМА ім. КРУТ в Чікаго, що перший з усіх українських організацій молоді ВЖЕ передплатив «Українське Козацтво» на 1971 рік, з його 20-тирічним ювілеем славного існування й безупинного розвитку й розквіту на честь його провідникам і членству та на славу Боговій Україні!

ВІДІЙШОВ У ВІЧНИЙ ПОХІД

Полковник УВ в УВК Тимофій
Шкарупа
(Знімка за часів I-ої Світової Війни)

24 жовтня 1970 р. в м. Вільмінгтон Делавере несподівано помер Полковник Тимофій ШКАРУПА член станиці УВК ім. Великого Князя Єрослава Мудрого в Канаді. Смерть видатного учасника збройної визвольної боротьби України боляче діткнула всіх, хто близьче знов цього завзятого душою й тілом козака. Тлінні останки Покійного похоронено дня 27 жовтня 1970 р. на Українському Православному Цвинтарі в Бавл-Бруку, Нью Джерси ЗСА.

Народився бл. п. славний Побрратим 19 лютого 1884 року в с. Чаплинцях на Таврії. Військову службу почав рядовим вояком 14-го Стрілецького полку царської Російської армії і в рядах того полку брав участь в Першій світовій війні. В боях відзначався надзвичайною відвагою й хоробрістю і тому був нагороджений спершу салдатськими хрестами Св. Юрія Пере-

можця всіх чотирьох степенів срібними й золотими, а потім, коли був підвищений в старшинську рангу, то всіма боєвими орденами, включно з орденом Анни 4-го ст. з написом «За хоробрість» для ношення на шаблі, та найвищим орденом Св. Юрія Переможця узнаним і владою Української Держави. Крім того, був відзначений французьким орденом з пальмовою гілочкою. Російську службу кінчив в ранзі Капітана (Сотника) і був командиром батальону (куріня).

Наведу один фрагмент з Його життя на початках Його служби Україні.

Коли Покійний Побратим Тимофій Шкарупа після повернення з фронту Московсько - Німецької війни перебував в Таврії, то почав там формувати українській військові частини, хоч Таврія була вже окупована Денікіном. Коли про це довідалися московські білогвардійці, то рішили арештувати Шкарупу, але він про те якось довідався і десь переховувався. Тоді деникінці арештували Його родину і проголосили, що якщо до 24-х годин Шкарупа не явиться до московського штабу, то Його родину всю розстріляють. Тоді Він одягнув російський одністрай зо всіма відзначеннями, зголосився до того штабу й заявив: «Я Шкарупа, якого шукаєте!». Білогвардійці родину Шкарупину звільнили з арешту, а самого Шкарупу засудили до розстрілу. Присуд мав затвердити Головнокомандуючий Російської Білої Армії генерал Денікін, що за часів Першої світової війни був командиром дивізії і декорував тоді Шкарупу

тими орденами. Тож, коли він дістав той судовий вирок на Шкарупу, то написав таку резолюцію: «Капітана Шкарупу знаю лічно, как храброго і доблеснаго офіцера, посему возобновіть все офіцерскі права і отправіть с первой маршевой ротой на большевіцькій фронт!... Після того Шкарупі вдалося добитися до Української Армії.

В Українській армії Побратим Шкарупа воював з ще більшим завзяттям та глибокою ідейністю за визволення й державність Батьківщини. За геройську службу в рідному війську Він дістав такі відзнакення: орден Залізного Хреста за Зимовий Похід, Хрест Симона Петлюри, Воєнний Хрест та відзнаку 3-ої Залізної дивізії, в якій він був командиром Окремого Куріння.

Останні роки свого життя Він пішов за покликом своєї патріотичної думки і не міг стояти збоку від відродженого Козацького Руху за порогами Батьківщини, а зголосився в ряди УВК. Як признання Його заслуг в боротьбі за Україну, та відповідно його стажу у військовій службі, Побратима Тимофія Шкарупу було підвищено, на підставі гонорових приписів УВК, наказом Військового Отамана в Полковники Українського Війська в УВК.

Хай же ці скромні рядки про св. п. Покійного будуть виявом моєї гликої пошани до незабутнього дорогого Побратима-лицаря...

Петро Федоренко

НА МОГИЛУ ПОБРАТИМОВІ...

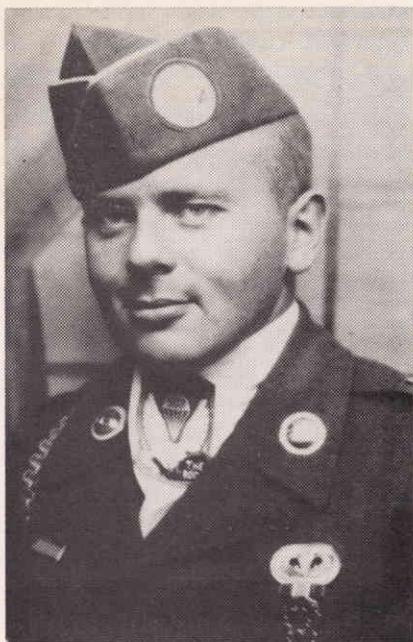
Коли сл. п. Юрій Лев Ліщинський і я були ще малими хлопцями, ми за любки бавилися «в козаків». В наших уявах ми плили з Гамалією по Чорному морі братів з неволі визволяти, штурмували з Хмельницьким ворожі окопи під Корсунем, неслися з загонами Богуна й Нечая по степах України, били московських наїзників під Конотопом. Як козакам, так і нам Бог, бітьківщина та воля були найвищі ідеали; боротьба за них — головна ціль життя, смерть на полі бою —

тогляд, впоєний в нас нашими родичами й рідним оточенням, це був ідеалізм, вщеплений в нас нашим християнським вихованням; це був той український дух, який зумів утримати нас як одну націю впродовж довгих століть поневолення, який доведе до успішного визволення нашої батьківщини.

І тому, думаючи про Юрка, я відчуваю більше гордість, як смуток. Гордість, бо Юрко ніколи не зрадив цього духа. Ці ідеали християнського воїна-козака він носив у своїм серці до останнього його удару. Я знаю з наших зустрічей в пізніших роках, в цивільному житті й у війську, що час і життєві події не затупили в нього його молодечого ідеалізму. В часах вигоди й легкого життя він вибрав тверде життя вояка; в добі крайного егоїзму і самокритики, він вибрав шлях посвяти і жертвенности; в атмосфері анархії і втечі від відповідальності, він вибрав дисципліну й відвагу; в обставинах страшного духового і морального занепаду в теперішнім світі, коли на нашу віру і християнський спосіб життя, йде зорганізований, сконцентрований напад, коли терор на Україні, а легке життя і байдужність на еміграції підкопують український дух — Юрко лишився вірний своїм ідеалам. Як колись запорожці, так і він стояв безстрашно в обличчі небезпеки, і коли він впав смертю лицаря на полі бою у В'єтнамі 5-го липня 1970 р., хоч і далеко від рідної землі, то я є певний, що на нього чекало почесне місце між його предками - козаками під прaporом св. Юрія й Пречистої Матері...

І жаль мені тільки, що я не був з Юрком в останнім його бою.

Ярополк Богдан Раковський

Юрій Лев Ліщинський
Сержант Парашутних частин армії ЗСА

найвищий вияв мужності й посвяти.

Стоячи тепер над свіжою могилою Юрка й згадуючи наші хлоп'ячі літа, я бачу, що ті наші гри й ідеї були чимось більшим і глибшим, як тільки простим виявом юної фантазії й ентузіазму. Це була спадщина в крові від наших предків - козаків, це був сві-

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК

(Крім точних кольпортерів, передплатників і післяплатників)

Виказ жертвовавців на пресовий фонд за час від 1. червня до 31. жовтня 1970

У ДОТРИМАННЯ КОЗАЦЬКОГО СЛОВА на розбудову «У. К.» прислав Маestro Василь Ємець, козак полку ім. Гетьмана Петра Дорошенка 75 дол.

ЗАДЕКЛЯРУВАЛИ на ту ж ціль Посестра Чотова Ольга і Підполковник Семен Левченки 100 фунтів англійських і вже прислали на те конто 87 дол. 95 центів.

ЯК ЗНАК СИМПАТИЇ до журналу «У. К.» Побратим Карпатський Січовик і член Братства к. в. 1-ої Української Дивізії Поручник Мирон Лепак зложив на прес-фонд 41 дол., а пані Марія Клепачівська 15 дол.

З НАГОДИ СВЯТА ПОКРОВИ Пресвятої Богородиці та 10-ої річниці розвитку УВК за океаном Курінний (маєр) Петро Поржи-Олексієнко складає щирі побажання доброго здоров'я і довгого віку Високодостойному Панові Почесному Отаманові УВК Ген. Штабу Генералові - Кошовому Павлові Шандрукові, Військовому Отаманові Генерал - Хорунжому Вікторові Дяченкові, Генеральному Писареві Полк. Антонові Кущинському, усім Членам Генеральної Управи, Гонорової і Нагородної Рад, Обласним і Станічним Отаманам та всім Членам УВК, щоб прожили на славу Україні і на користь нашої організації — та прислав на пресовий фонд «У. К.» 10 дол.

З тієї ж нагоди склали на пресовий фонд: Венедикт і Богуміл Васюки 20 дол., Олена й Віктор Дяченко 10 дол., Марія і Михайло Петруняк 10 дол. та Никифор Ткачинський 10 дол.

З НАГОДИ ВЕСІЛЛЯ члена Станиці УВК ім. Президента Карпатської України М-ра Августина Волошина в Едмонтоні Побратима Михайла Карпи з Софією Семенович писар станиці Іван Воробець - Карпатський зібрав і прислав на пресовий фонд 10 дол.

«В ПАМ'ЯТЬ моєї Дорогої Мами Тे-

клі Федорович, жертвою Української патріотки, великої мазепинки, котра була державничкою до шпіку кісток, Україну любила над все, для неї працювала і служила в молодих літах. Котра за свого кипучого життя служила вірно в роках 1918-19 як сестра жалібниця в повстанських козацьких відділах у Отамана Юрка Тютюника у прифронтовій смузі в окрузі «Липовці» на Київщині, де доглядала тяжко ранених козаків. Яка упокоїлась і відійшла у вічність 28 серпня 1963 року і похована на широких Саскачеванських канадських степах в столичному місті Ріджайні. Замість квітів на її могилу і в подяку своїй дорогій Матері складаю на пресовий фонд «У. К.» 6 дол. Р. Федорович вл. р.».

ІНШІ ПОСТУПЛЕННЯ НА ПРЕС-ФОНД: (в ам. долярах):

М. Суптеля 1.80, М. Янов 1, П. Баяк 2, Станиця УВК ім. Гетьмана Пилипа Орлика 4.50 (5 канад.), Генерал П. Шандрук 2, Т. Боднар 2, Полк. Інж. Д. Стопкей 1, Іл. Лепкий 6, Н. і М. Котис 3, о. Я. Гайманович 2, пані З. Лазуренко 3, Ген. Й. Мандзенко 1, М. Уркович 1, П. Багрій 3, Інж. О. Ільницький 1, Д. Левчук 1, О. Семотюк 6, Інж. А. Швець 5.30, Й. Вишневецький 5, Пані Б. Мандзенко 2, І. Тритяк 1, Пані Н. Личик 2, С. Левченко 5, В. Дітель 1, В. Прохода 2, П. Савчак 4, Ю. Каменецький 1, Ген. П. Самутин 4, А. Кмета 1, Ірена Куц 5, П. Постолюк 2, Ю. Скибинецький 5, В. Толінський 1, С. Костик 1, М. Котульський 4, М. Гетьман 1, о. Й. Скульський 5, Т. Максимович 3, В. Сердюк 1, В. Мошинський 3, М. Величко 5, Н. Оніщенко 1, о. Гр. Сіваченко 3, П. Федоренко 1.80, Н. Н. 10, о. Л. Острівський 5.50, С. Кузьменко 4.75, А. Негребецький 5. Разом по цьому списку поступило 141 дол. 65 центів.

А всього від 1. червня до 31. жовтня 1970 р. дарів на пресовий фонд журналу поступило 436 дол. 60 цент.

Всім Вельмишановним Жертводавцям за їхню побратимську підтримку сердечно дякуємо!

Редакція й Адміністрація «У. К.»

ЗАКЛИК ДО ВШАНОВНИХ П. П. ЧИТАЧІВ

Це перше число квартальника «Українське Козацтво» посилаємо на всі нам відомі або рекомендовані адреси та закликаємо МШановних Читачів ВИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ на журнал на 1971 рік, яка виносить на 4 числа ЧОТИРИ (4) доляри, або заплатити окремо за це число 1. дол. 25 центів.

Будемо широко вдячні за своєчасну оплату та за і найменший дар на пресовий фонд.

Коли ж, хто не бажає одержувати наш журнал, то ввічливо просимо повернути це число на адресу нашої адміністрації.

ДЛЯ ХВАЛЬНИХ РЕДАКЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ висилаємо «У. К.» в обмін на їхні видання або за поміщення заміток чи рецензій про наш журнал на сторінках їхніх органів.

Редакція й Адміністрація «У. К.»

